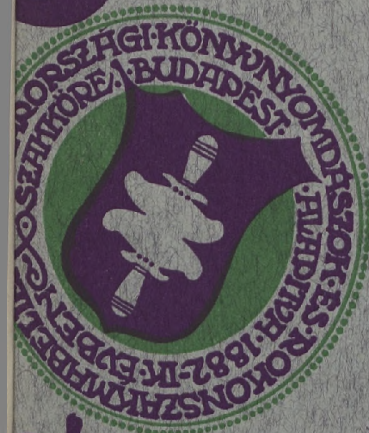

50501

2

Grafikai Szemle

havi folyóirat.
 a grafikai iparágak
 számára. Felelős
 szerkesztő: Wanko
 Vilmos. Huszon-
 kettődik évfolyam. SZ

1912. évi
 május hó.

RIAT
 115
 V. TAR
 0

Megjelenik minden hónap végén

GRAFIKAI SZEMLE

ELŐFIZETÉSI ÁRA EGY EGÉSZ ÉVRE 6 KORONA, BEKÖTÉSI TÁBLÁVAL EGYÜTT 7 KORONA 40 FILLÉR

XXII. ÉVFOLYAM

BUDAPEST, 1912 MÁJUS HÓ

ÖTÖDIK SZÁM

Tollforgató szaktársaink figyelmébe!

A közgyűlésnek a heti illeték bevezető határozata és annak keresztülvitele egyszeriben új helyzetet teremtett Körünk beléletében. A heti illeték bevezetésének következményei, a szó legszorosabb értelmében, új vért öntöttek a Szakkör szervezetének éltető ereibe s a vezetőségre is felrisszítőleg és serkentőleg hatottak. Előttünk fekszik az első heti illetékes hónap pénztári és tagsági forgalmának kimutatása, melyből kitűnik, hogy a taglétszám is emelkedett, amennyiben a 134 törölt tag helyébe április 30-ig 174 szaktárs lépett be a kör tagjainak sorába s e szám a folyó hó végéig még tetemesen fog növekedni (egyedül Kolozsvártól 56 új tagot szerztünk). E taglétszámgyarapodásnak következményeképpen a tagdíjjövedelem is szépen (körülbelül 25⁰/₀-kal) emelkedett, amellett le kell szegeznünk ama örömdetes tény, hogy a hátralékok összege is jelentékenyen apadt.

E két felemelő jelenség, mely remélhetőleg állandóan javuló lesz, kötelességévé teszi a vezetőségnek, hogy a Szakkör működését s szakfejlesztést szolgáló intézményeitökéletesítse. Mélyreható reformokra és fejlesztésre szorulnak a Grafikai Szemle, a vidéki szakoktatási program és a szaktanfolyamok. Ezek a legsürgősebb teendők s ezek mellett állandóan munkát ad a vezetőségnek a Szakegylettel való fizio előmozdítása is.

E program első pontja: a Grafikai Szemle nivójának emelése, már megoldást is nyert. A választmány oly intézkedésre határozta el magát, mely mindenképpen biztosítja lapunk tökéletesedését és fejlődését. Ezt reméljük a választmány ama elhatározásától, mely szerint a *Grafikai Szemlében* leközölt szakkikkek és apró közlemények íróit soronkénti díjazásban részesíti. Lapunk szerkesztőjének indítványára a választmány felkérte *Gondos Ignác* szaktársunkat a főmunkatársi tisztség elfogadására, aminek a nevezett eleget is tett; az egyes rovatok vezetésére pedig *Biró Mihály*, festőművész, *Herzog Salamon*, *Rasofszky Andor*, *Sarlós Lajos*, *Steinherz Miklós* és *Schwartz Armin* szaktársak vállalkoztak, ezeken kívül belső munkatársaknak tekintetnek a választmány tollforgató tagjai is, akiktől elvárható, hogy a szerkesztőséget irodalmi munkásságukkal támogatni fogják.

E határozatokat azzal kell indokolnunk, hogy a szaktársak eddig dolgozataikkal nem támogatták kielégítő mérvben a Grafikai Szemlétt s így a szerkesztőségnek sem volt módjában, hogy a lap tartalmát változatosabbá tegye, most azonban, mikor mindenkinek a fáradozását és munkásságát bár igen csekély honorálással viszonzozzuk: a szaktársak sokkal szívesebben veszik kezükbe a tollat, hogy tapasztalataikat közkinccsé tegyék s ezzel lapunk tartalmi nivóját a legelőkelőbb külföldi szaklapok nivójára emeljék. A szerkesztőségnek pedig módjában lesz a rendelkezésére álló anyagból gyakorlati értékű és tanulságos szaklapot összeállítani. Ezt a célt szolgálja egyébként a most kiírt irodalmi pályázat is, melynek sikerét a feltételek biztosítják, mert hiszen a díjat nem nyert pályaművek is — amennyiben felhasználhatók vagy átdolgozhatók — soronként díjazatnak.

Azt hisszük, hogy a Grafikai Szemle tartalmi nivójának emelését célzó fent ismertetett intézkedéseket siker fogja koronázni, mert

SZAKKÖRI HIREK.

Lapunk főmunkatársa és rovatvezetői. Lapunk szerkesztőjének javaslatára az irodalmi bizottság és a választmány — a szerkesztés munkájának megkönnyítése s lapunk tartalmának változatosabbá és értékesebbé tétele céljából — elhatározta, hogy a bel- és külmunkatársak cikkeit és rövid közleményeit soronként négy, illetve két fillérral díjazza, s főmunkatársul *Gondos Ignác* szaktársat kérte fel, aki e kérésnek eleget is tett. Lapunk egyes rovatainak vezetését a következő szaktársak vállalták el: *Sarlós Lajos* (Szedéstechnikai feljegyzések), *Rasofszky Andor* (Nyomatástechnikai apróságok), *Herzog Salamon* (Cépszedéstechnika köréből), *Biró Mihály* festőművész és grafikus (Művészet), *Schwartz Armin* (Korrektori rovat), *Steinherz Miklós* (Papírszakmából), a többi rovat ellátása a szerkesztő és a főmunkatárs feladata. Örömmel adunk hírt a szerkesztés rendszerében beállt eme változásról, mert ebben biztosítékát látjuk, hogy lapunk szemeli nivója az eddiginél sokkal magasabbra emelkedik s szívélyesen üdvözljük lapunk új főmunkatársait és rovatvezetőit is ama reményünk kapcsán, hogy ügybuzgó és lelkes munkálkodásuk nem csak a Grafikai Szemlének válik becsületére, hanem a magyar nyomdászszakmai ismereteinek fokozását is nagy mértékben fogja előmozdítani. Tollforgató szaktársaink tájékoztatására megjegyezzük még, hogy minden önálló dolgozatot, rövid közleményt, vagy vidéki tudósítást díjazunk és pedig a garmond sort 4, a petit sort 2 fillérré. Vitacikkek, reflexiók és hivatalos jellegű közlemények nem díjazatnak. Cikkirő szaktársainkat csupán arra kérjük, hogy dolgozataikat minél rövidebben, velősen írják meg s nagy súlyt helyezzenek a cikk gyakorlatias irányára. A cikkek könnyeb megértés céljából magyarázó példákkal is illusztrálhatók, mely példák esetleg melléletek alakjában is tervezhetők.

A kolozsvári helyi csoport megalakulása. A Szakkör vezetőségének és Lengyel Sándor szaktársunknak lelkes buzdítására a kolozsvári szaktársak újból a körünk zászlója köré tömörültek. — A május 14-én megtartott általános nyomdász-

gyülesen lelkesedéssel mondták ki a helyi csoport megalakítását s ugyanakkor 56-an léptek be a Szakkörbe. A kolozsvári szaktársak évekként ezelőtt a legbuzgóbb tagjai voltak Körünknek, az emlékezetes három év előtti nagy sztrájk után azonban teljesen felbomlott a szak-köri tagok csoportja, s csak most sikerült újra összehozni. Reméljük, hogy kolozsvári szaktársaink ezennel nemcsak hogy hűtagjai maradnak a Szakkörnek, hanem sikerrel tud tanfolyamaikat is ismét életre keltik. A helyi csoport vezetőiül megválasztottak: Terhes Gyula, elnök; Lengyel Sándor, titkár; Mogyorós Géza, pénztáros; Kocsis Sándor és Weisz Manó, ellenőrök; Toroczka Béla, gazda; Farkas József, Inován János, Gábrriel Károly, Lauf Rezső, Szöcs János és Örmény Károly, választmányi tagok.

Körünk vidéki helyi csoportjainak vezetőségei. Mult számunkban jeleztük, hogy a nagyobb vidéki városokban megalakultak a Szakkör helyi csoportjai, amelyek vezetőiül a következő szaktársak választottak meg. **Aradi helyi csoport:** Elnök: Buday Gyula; titkár: Eibenschütz Adolf; pénztáros: Klein Mór; ellenőrök: Földváry Imre és Schneller János; bizalmiférfiak: Gruber Imre, Ruppert György, Mády Sándor, Nagy Gy. Ferenc, Maniu Vazul, Beke Ferenc; pótlagok: Babucz Lajos, Mánits Iván, Schwartz Sándor. A helyi csoport megalakulását az aradi polgármester 1339/1912. p. m. számú határozattal tudomásul vette. — **Debreceni helyi csoport.** Elnök: Kurucz Béla; titkár: Rosenfeld Henrik; pénztáros: Botos Sándor; ellenőr: Kovács Ferenc; bizalmiférfiak: Simon János, Nagy Sándor, Dolesch Géza és Erdélyi Károly. — **Gyomai helyi csoport.** Elnök: Laupál Antal; titkár: Bajzáth Sándor; pénztáros: Bolechovszky Jenő; ellenőr: Kiss Bernát; bizalmiférfiak: Varga Miksa és Nadvornik István. — **Győri helyi csoport.** Elnök: Linthaller Gáspár; titkár: Varga József; pénztáros: Fekete Pál; ellenőr: Czeh Elemér; bizalmiférfiak: Wennesz József és Szabó Kálmán. — **Kassai helyi csoport.** Elnök: Virág József; titkár: Széll Ferenc; pénztáros: Zsuppán László; ellenőrök: Lukács Mihály és Vadász György; bizalmiférfiak: Rosenber József, Kalinovic Ferenc, Drab Sándor, Imricsák Albert. A helyi csoport megalakulását a kassai polgármester 1906/912. p. m. számú határozattal tudomásul vette. — **Pécsi helyi csoport.** Elnök: Fridrich Ede; titkár: Friedrich József; pénztáros: Havlicsek József; ellenőr: Baumgartner Gyula; bizalmiférfiak: Minker Ádám, Marczin Gusztáv, Czeller Gusztáv, Schender Károly. — **Szegedi helyi csoport.** Elnök: Ablaka György; titkár: R. Tóth József; pénztáros: Somogyi Pál; ellenőrök: Adány Pál és Bakacs István; bizalmiférfiak: Hámornik Aladár, Pálffy János, Szabó Imre, Szakáll Mihály. A helyi csoport megalakulását a szegedi polgár-

kétségtelen, hogy tollforgató szaktársaink — akik eddig külföldi szakkörök részére szívesebben dolgoztak, mert azok irodalmi munkásságukat honorálták — ezennel gyakrabban keresik fel írásaikkal a Grafikai Szemlét, hogy ezzel a Szakkört szakmafejlesztő és szak tudást terjesztő nagy munkájában segítsék.

Azt mondják, hogy a tudás hatalom, s a tudás fátylaja: az írás, a nyomtatott betű, s a nyomtatott betű ha ölni is tud, legtöbbször mégis felvilágosít, oktat és nevel. A Grafikai Szemle nyomtatott íveinek is csak ez lehet a rendeltetésük, hogy a magyar nyomdai szakmunkássereg mai fogyatékos szakismereteit bővítsék, öregbítsék s ezt a célt csak úgy lehet elérni, ha azok, akik az átlagnál valamivel vagy sokkal többet tudnak, tapasztalatokban gazdagabbak: azt nem rejtik véka alá, hanem tollat ragadva leírják s nyomtatott betű útján maradandó közkinccsé teszik. Ezáltal tanulni vágyó munkástársainknak hasznára lehetnek s magukat pedig azok becsülésére és tiszteletére teszik érdemessé. S ez a jutalom is eléggé megbecsülendő s önmagát is megbecsüli az, aki a maga tudását megosztja olyanokkal, akik arra rászorulnak, s annak minden bizonynyal hasznát is veszik.

Általános szakirányu inasoktatás

A Grafikai Szemle legutóbbi számában Faltusz Ede szaktárs *A jövő szakiskolája* címmel olyan értelmű cikket adott közre, amely a könyvnyomtatóipari tanoncoknak a gyakorlati műhelyi alkalmazásukban szerzett hiányos szakmabeli kiképzés miatt szükségessé váló „nyomdász-tanonc-szakiskola” felállítását sürgeti. Ebből a szempontból a közlemény lényegi részében nagy vonásokkal rámutat azokra az alapelvekre, amelyeknek keretén belül ezt az intézetet a főváros területén felállítani lehetne. Javaslatát egyrészt a mostani fővárosi iskolaépítő mozgalom időszerűségére alapítja, másrészt viszont a Grafikus Művezetők Egyesülete részéről ez irányban tett kezdeményező lépések „hibás” kiindulására vezet vissza; különösen azzal az indoklással: hogy a Grafikus Művezetők Egyesület tényezői az „államtól várták és követelték az iskolát”, ami *hibás* dolog — szerinte — azért is, mert „könnyen bekövetkezhetne az, hogy az állami nyomdász-tanonc-iskolában volentörök és nem nyomdászok tanítanak tanoncainkat”. Továbbá azt írja: „A Művezetők Egyesületének szóbanforgó tervezetében volt egy olyan követelés is, mely a két évi kötelező, tisztán iskolai oktatásról szól s mely szerint a tanoncjelölt két évig járna iskolába s ebben a két évben a főnöke az iskolának tandíj gyanánt fizetné a fiúnak járó hetibért. A két évi iskolai oktatás után a tanuló még két évig gyakorolna a nyomdában.”

Mint hogy a közlemény háttére ebben a beállításban kiigazításra szorul, alábbiakban óhajtom idevonatkozó észrevételeimet megtenni:

A Grafikus Művezetők Egyesülete ezelőtt két évvel a Grafikai és Rokoniparosok Főnökegyesülete elé emlékiratot, valamint szervezetet és tantervet terjesztett, mely odairányult, hogy Budapesten egyelőre a nyomtatóiparban működő inasok részére a székesfőváros területén *szakirányu tanonciskola* szerveztessék. Ez a szervezet kimondja, hogy a sokszorosító-iparok szakirányu tanonciskolájára nézve általánosságban a vallás- és közoktatásügyi miniszternek 1893-ban 35.564. szám alatt kelt rendeletével elfogadott szervezet volna érvényes. Eltérés csupán a következőkben mutatkoznék:

1. A szakirányu tanonciskolába csak az volna felvehető, aki a Grafikai és Rokoniparosok Főnökegyesülete és a munkásság szervezőtének közös határozata alapján szerződéses tanonc gyanánt szerepel.

2. A sokszorosító-ipari szakirányu tanonciskolában az oktatás négy évre, az évi szorgalmi idő pedig kilenc egymásután következő hónapra terjedne.

3. A tanítás hetenként három munkanapon napi 2—2 órában, este 6—8-ig és vasárnap délelőtt 3 órában folya.

4. Az iparostanonc főnöke két egyenlő részletben, a beiratáskor és február

1-én esedékes, összesen 10 koronányi tandíjat fizetne. Ez a tandíj a sokszorosító-ipari szakirányú tanonciskola berendezésére és fentartására volna fordítandó.

5. A szakirányú sokszorosító-ipari tanonciskola felügyelő bizottságában ugy a Grafikai és Rokoniparosok Főnökegyesülete, valamint a Grafikus Művezetők Egyesülete kellő számban foglalnának helyet.

6. A felügyelő bizottság gondoskodna az iskola adminisztrálásánál felmerülő összes nyomtatványokról.

Minden egyéb kérdésben pedig az 1884. évi XVII. törvénycikk elvei alapján fennálló iparostanonc-iskolákra vonatkozólag kiadott s előbb említett miniszteri rendeletnek szervezeti szabályzata mérvadó.

Amint ebből a szervezetből látható, ebben szó sincs arról a rendelkezésről, hogy a tanonc a négy évi oktatásból két teljes évet az iskolában töltsen és csak azután két évet a mesterénél — ahogy azt Faltusz szaktárs állítja. De ilyesmit az az illető szervezeti tervezet nem is tartalmazhatott, minthogy azt az iparostanonciskolák szervezetéről és tantervéről szóló 1893. évi miniszteri rendelet — amelynek intézkedéseit ez az intézet is respektálni tartozna — tiltja.

Ellenben tény az, hogy az érdekelttség hajlandónak nyilatkozott nemcsak a nyomtatóvállalatoktól fedezendő nagyobb tandíj kivétele révén a tanfolyam fentartásához tekintélyes összeggel hozzájárulni, hanem hajlandónak nyilatkozott arra is, hogy az itt okvetlenül szükséges mintaműhelyek felszerelésénél és a szakoktatásnál szükségessé váló technológiai gyűjtemények beszerzésénél is tetemes anyagi áldozatot hozzon.

Minthogy a szervezeti szabályzatnak ezt a tervezetét azután az illető miniszterium véleményezés céljából elküldte az Országos Ipari és Kereskedelmi Oktatási Tanácsnak, amely az ebben az ügyben tartott tanácskozásokba bevonta az érdekelt egyesületek képviselőit is s amely belátta az érdekelttségnek ezt a nálunk — sajnos — igen ritkán tapasztalható érdeklődését, kimondta, hogy szükséges, miszerint az államhatalom, valamint a székesfőváros az érdekelttség kívánságát teljesítse, illetőleg ebbeli törekvésében támogassa. Egyszermind a kidolgozott szervezeti szabályzatot elfogadta.

Hogy mindennek dacára a sokszorosító-iparok szakirányú tanonciskolájának felállítása azóta nem történt meg, az még mindig nem ok arra a feltevésre, hogy ez az intézet a gyakorlatban nem felelne meg a hozzáfűzött követelményeknek, pláne azzal a megokolással, mert abban esetleg nem tanult nyomdász tanítana. Eszerint például a Magyarországon fennálló fa- és fémipari, kő- és agyagipari, bőr- és cipészipari, szövőipari szakiskolák mind haszontalan iparoktatási intézetek, mert azokban esetleg nem tanult asztalos-, lakatos-, kőműves-, illetve cipészsegédek tanítanak? ... Pedig az ezekben kitanult növendékek mind nagyobb ipartelepeken kapnak foglalkozást s e helyen csak termégtakarítás végett nem sorolom fel azokat a statisztikai adatokat, amelyek az állami ipari szakiskolákat végzett növendékeknek a gyakorlati ipari életben való kiváló használhatóságát igazolják.

De különben vessünk csak egy pillantást a tananyag tantervébe:

A tantárgy megnevezése	Szedő-tanoncok				Gépmester-tanoncok			
	heti órák száma az egyes évfolyamokban							
	I.	II.	III.	IV.	I.	II.	III.	IV.
Olvasás és reálokztatás; magyar nyelv üzleti fogalmazás- és irálytannal	3	2	1	1	3	2	1	1
Ipari számvetés és mértan (algebra)	1	1	1	—	1	1	1	—
Kalkuláció és könyvvitelés	—	—	—	1	—	—	—	1
Rajz	3	3	2	2	3	3	2	3
Német nyelv, latin és francia olvasás	—	—	2	1	—	—	2	1
Sokszorosító-ipari technika és technológia	2	3	3	4	2	3	3	3
Összesen	9	9	9	9	9	9	9	9

Amint láthatjuk, ez a tanterv nagyjában az iparostanonc-iskolák tantervének keretében mozog, azzal az eltéréssel, hogy az álta-

mester 1792/912. eln. számu határozattal tudomásul vette. — Szekszárdi helyi csoport. Elnök: Kaufmann Mátyás; titkár: Horváth Gyula; pénztáros: Hemm József; ellenőr: Forrai Lajos; bizalmiférfiak: Szőke Sándor, Joó Gyula. — Temesvári helyi csoport. Elnök: Lang Simon; alelnök: Gábrriel József; titkár: Illing János; pénztáros: Homann János; ellenőr: Schork József; bizalmiférfiak: Bakos Gyula, Bacsaics Dezső, Dvoracek Emil, Klein József és Todorcszku Vazul. A helyi csoport megalakulását a temesvári polgármester 10468/112. tan. számu határozattal tudomásul vette. — Turóc-szentmártoni helyi csoport. Elnök: Kadlecsek Pál; titkár: Bellák József; pénztáros: Turzó József; ellenőr: Kollár István; bizalmiférfiak: Bertan Ede és Turzó Gedeon. — Ezuton is kérjük a helyi csoportok vezetősegeit, hogy a küldött „utasítás” értelmében járjanak el s hathatósan támogassák a központi vezetőséget szakmafejlesztő munkájában, amint-lyen a központ is mindent megte-
a vidéki szaktársak igényeinek ki-
elégítése érdekében.

Nyomtatványkiállítás Debrecenben. Körünk a pünkösdi ünnepek alatt Debrecenben, a fémipari iskola több termében szakelgódással kapcsolatos nyomtatványkiállítást rendezett. A kiállításról jövő számunkban közlünk részletes beszámolót.

Körünk hivatalos órái a nyári időszak alatt. Körünk hivatalos óráit szeptember hó végéig szerdán este 7—8-ig tartjuk a Typographia udvari szobájában, amikor a kőrtagok a könyvtárt is igénybe vehetik. Vasárnap délelőtt hivatalos órák szeptember hó végéig nem tartanak.

PÁLYÁZATI HIREK.

Irodalmi pályázat. Körünk irodalmi bizottsága pályázatot hirdet lapunkban leközölnö szedés-, illetve nyomtatástechnikai szócikkekre. A pályázatra vonatkozó feltételek lapunk jelen számának 118. oldalán olvashatók. Miután a pályázati feltételek a pályázóknak — pályamunkáik tárgyát illetőleg — teljes szabadságot adnak s mert lapunk szerkesztősége a díjat nem nyert — de közlésre érdemes cikkek is közöl-
ki kívánja s azokat soronkint díjazza: reméljük, hogy tollforgató szaktársaink a pályázaton nagy számban fognak résztvenni.

A Berthold-féle minta cserepályázat harmadik sorozatának eredményét most tették közzé. Beérkezett 1266 cégjegy, melyek közül 546 kész nyomtatvány, 720 pedig vázlat volt. Minőség tekintetében tulnyomó részt kiváló munkák küldettek be, melyek közül huszonkettőt jutalmaztak; négyet 25—25, négyet 15—15, tizennégyet pedig 10—10 márkával, az utóbbi díjak egyikét Spitz Adolf szaktársunk cégjegyének ítelték oda.

Pályázat plakátra. Az Iparművészeti Társulat az Általános Köz-

ótekonysági Egyesület megbizásából pályázatot hirdetett egy plakátra, melyet a nevezett egyesület az alkoholizmus ellen való küzdelemnek egyik eszközül használhat fel. A pályadíj 500 korona, ezenkívül még 500 koronát szántak a jobb munkák megvásárlására.

Pályázat okmánybélyegek tervrajzaira. Az államnyomda ugyancsak az Iparművészeti Társulat útján hirdet pályázatot okmánybélyegek tervrajzaira. Pályadíjak: 6 legjobb pályamű egyenként 500; s a hozzájuk legközelebb álló 6 mű egyenként 300 korona díjazásban részesül. A határidő szeptember hó 15-én jár le.

A SZEDŐGÉPEKRŐL.

A szedőgépek óriási terjedéséről tanuskodik a múlt év végén Berlinben felvett szedőgépsztatistika, mely 525 új vaskolléga üzembehelyezéséről ad számot. Az új gépek típus szerint osztályozva: 295 Linotype (137 kétbetűs, 86 kettős táru, 50 Ideal, 20 háromlárú Linotype), 104 Typograph (81 egybetűs, 23 kétbetűs), 26 Monoline, 61 Monotype-taster, 39 Monotype-öntőgép. E gépeknél összesen 706 személy nyert foglalkoztatást.

Irógépbetűk a Linotype-on. A Mergenthaler-gyár a betűanyaminta parkját írógépbetűkkel is bővítette. Ennek ugyan semmiféle praktikus értéke sincs, mert ulyág-vagy könyvszedést ebből a betűfajból nem szoktak előállítani. Emellett ennek a betűtípusnak a szedése is nehézkes, amennyiben ennél a szóközöknek egyenlőknek kell lenni, tehát a kizárókat csak a sor végén használhatják s a szavak közé való kizárásmatricákat kézzel kell betenni.

Az első önműködő osztó-szerkezettel ellátott Typograph-szedőgépet az elmúlt hónapban helyezték üzembe Chur városában. Az újítás — melyről egyébként már megemlékeztünk — a Typograph teljesítőképességét célozva emelni, amennyiben az új típusú szedőgépen a sor megöntése után a kosár automatikusan hátrabilen, hogy a matricasor elosztódjék. Az újítás révén — állítólag — 5—700 betűvel többet lehet szedni óránként s ez valóban nagy előny. Az önműködő szerkezet úgy az egy-, mint a kétbetűs Typograph-szedőgépekre szerelhető, ami 300—400 korona költséggel jár.

A PAPIRSZAKMÁBÓL.

A szolnoki papirlemezgyár. Kovács Béla mérnök lemezgyár létesítésén fáradozik. Mint Szolnokról most jelentik: ötven városi képviselő azzal az indítvánnyal járult a képviselőtestület elé, hogy a két millió korona alaptőkével létesítendő papirlemezgyár részére harminc évi városi adómentességet engedélyezzen s hogy ezenkívül a gyártelep részére egy hold városi telket aján-

lános tárgyaknál kiegészített két tanórával, a könyvnyomtató ipar különös igényeire való tekintetből. De sőt kiegészítést nyert azonkívül a speciális szaktárgyakkal, a sokszorosító iparok technikai és technológiai ismereteivel, amely óratöbblet azonban a főnökök részéről akadályra nem talált volna, mert a tanterv gyakorlati irányával hozzájárult volna ahhoz, hogy az inas az iskolában fokozatos gyorsasággal nyerje oly ismereteket, amelyek révén a munkaadó az inas időmulasztásáért bőven kárpótlást nyert volna. Különösen fontos lett volna a tananyagban a számtan körében az algebrai alapismeretek, mert köztudomású, hogy matematikai szedésekhez alig van egy-néhány szedő, ami ezidő szerint eléggé komplikálja az idevágó művek készítését. Némi gyakorlatot az algebrai alapismeretekben pedig el kell sajátítani a különben intelligens tanoncoknak, mert enélkül nem képes az ilyen szedések elválasztására sem. A szaktárgyaknál viszont megkönnyítette volna az oktatást az inasok műhelygyakorlata, úgy hogy az iskolában a nyomdában gyakorlati uton elsajátított ismereteket csak rendszerbe szedték volna. Azt hiszem, hogy a nyomdavezetőség után elsősorban a *szakmunkásoknak* kellene odatörekedni, hogy a mellettük felserdülő tanoncok lehetőleg mennél több gyakorlati szakismeretet sajátítsanak el. Ha a nyomdai specializált munkaviszonyok nem szolgáltattak a tanoncoknak elegendő alkalmat az általános nyomtatóipari szakismeretek megszerzésére, akkor legalább azokban a köznapi munkákban tudjon a tanonc teljes biztonságban eljárni, amelyeket napról-napra maga előtt lát. Nem okvetlen szükséges, hogy minden egyes tanoncból mesterművészt neveljünk. Még a legkisebb üzemi nyomdában is oly bő alkalom kínálkozik a tanoncot a gyakorlati munkamódszerekre és eljárásokra képessé tenni, hogy megfigyelése finomul, látása kiterjed, izlése fejlődik és egész önállósága megizmosodik. Ekkor aztán az ugynevezett „volontörök”-től nem kellene félni a szakoktatást, mert a rendszeres szakoktatásban a valószínű műhelyoktatásnak jelentős szerepe van. Egyébiránt pedig a „volontörök” (volontaire = *önakaratu*) nincsenek olyan nagy számmal felszinen, hogy végig az egész könyvnyomtatóipar pedagógiai vonalán visszaszorítanának minden egyes gyakorlati szakértőt. Habár nem szabad elfelejteni, hogy a szakirányú iparoktatásnál nemcsak szakműveltségre van szükség, hanem kipróbált pedagógiai tapasztalatra is, amely a tanítás rendszeres módszertani utasítás alapján teszi lehetővé. Ilyen tapasztalatoknak és ismereteknek viszont a gyakorlati szakértő nincsen birtokában. Itt különben meg kell jegyezni, hogy a kereskedelmi miniszternek a tárcája ügykörébe tartozó állami ipari szakiskolákat illető 5390. számú leiratára vonatkozólag az Országos Ipari és Kereskedelmi Oktatási Tanács már 1893-ban tartott egyik ülésében kimondta, hogy ezekben az intézetekben a gyakorlati szaktárgyak tanítására olyan műegyetemet végzett technikusok és műszaki képzettségű férfiak alkalmazandók, akik valamely hazai vagy külföldi szakiskolában az illető speciális szakra megfelelő képességet szereztek és akik legalább félévi időre beosztatnak valamely középiskola szaktanára mellé a szükséges didaktikai ismeretek megszerzése végett.

Legfeljebb az inasok nagy számával és mintaműhelyekkel összefüggő, az eddignél nagyobb helyiségszükséglet kérdése lenne kissé nehezen megoldható. Tapasztalat szerint az inasok száma az I. évfolyamban a létszámnak mintegy felét képezi (a statisztika szerint 1910-ben a budapesti 274 nyomdában 542 tanonc volt) és így — ha mintegy 40-et veszünk fel egy-egy osztályba a létszám maximuma gyanánt, amely főképpen a szakirányú oktatásnál már sok, mintegy 6 elsőéves osztály kellene; azonkívül maradna a II., III. és IV. évfolyamok részére még 6—7 osztály. Eddig Budapesten a sokszorosító iparok inasai 5 iskolában voltak elhelyezve (Lónyay-, Szemere-, Lovag-, Medve-utca és Bakács-tér). Arra való tekintettel, hogy itt összesen 12—13 osztály lenne és hogy ezek hetenként 4-szer lennének elfoglalva, nehéz lenne azokat rajztermekben elhelyezni, de kivált a nagy költségeket igénylő mintaműhelyekben oktatni, amelyekből legalább két iskolában tartoznék mégis egy-egynek lenni.

De mennyivel nehezebben megoldható kérdés lenne ez abban az

esetben, ha a Faltusz szaktárs javaslata szerint a főváros VI. kerületében építendő egyetlen iskolában kellene a város tiz kerületének legkülönbözőbb helyein dolgozó inasokat elhelyezni. Azt hiszem, hogy a Belvárosból vagy a Józsefvárosból alig-alig jöhetne a tanonc a Terézvárosba tanulni. De különben is hiu reménynek tartom az olyan kívánalmat, mely a mostani fővárosi tanácstól várja egy ipari szakiskola felépítését (melynek szervezetét ugyancsak a közoktatásügyi miniszternek — tehát az államnak — kellene jóváhagyni).

A magam részéről sokkal szívesebben venném, ha az illetékes tényezők, ahelyett, hogy újabb tervekkel állanának elő, valamivel több buzgalommal igyekeznének a Grafikus Művezetők Egyesülete részéről kezdeményezett lépéseket a szakirányú tanonciskola érdekében folytatni és kikutatnák, hogy tulajdonképpen hol akadt el ennek a kulturális célért elindult szekérnek a kereke? . . .

Schwartz Ármin.

Szedéselrendezésbeli változatok lehetősége.

Egy-egy nyomtatvány szedésbeli megoldásának bírálgatásánál elég gyakran hallottam azt a megjegyzést, hogy „ezt a szöveget nem is lehetett volna más módon csoportosítani!” Hogy az ilyen és ehhez hasonló megjegyzések — a legtöbb esetben — minden alap nélkül valók: azt felesleges bővebben magyarázni; utalhatok a Szakkör legutóbbi levélfej-pályázatára, amelynél a beküldött közel száz levélfej körülbelül 40-féle, egymástól többé-kevésbé elütő, változatot képviselt.

Vannak ugyan esetek — sajnos, elég gyakoriak —, amikor a szedés csoportosítását a rendelő írja elő, avagy egy ábra korlátozza a szedéscsoportosítás lehetőségét. Ez utóbbi esetekben tehát a mesterszedő keze kötve van s ritkaságszámba megy, ha ennek dacára mégis eredeti megoldásu munkát állithat elő.

E soroknak nem is az a célja, hogy a szaktársaknak utmutatásul szolgáljon oly nyomtatványok szedésének megoldásához, amelyeknél a megrendelő szeszélyes kívánságait figyelemre kell méltatni. Alábbiakban csupán arra óhajtok rámutatni, hogy egy nyomtatvány szedésénél a sorok és sorcsoportok számtalan változatban alakíthatók, ha az a mesterszedő izlésére és szaktudására van bízva.

Könnyebb megérthetős céljából e cikket két melléklettel is illusztrálom, melyeken egy és ugyanazon szövegű cégjegyet nyolcféle változatban mutatom be.

A cégjegy egyike a legfontosabb reklám-nyomtatványoknak; úgy szólván ajánlója a cégnek és a cég készítményeinek; tehát minden cégnek érdekében áll, hogy cégjegye jó hatású, izléses és tetszetős legyen, hogy a vásárló vagy megrendelő közönségben érdeklődést kelthessen s ezáltal az üzlet érdekeit kellőképpen előbbre vigye.

A cégjegyszedésnél — akárcsak a hirdetéseknel — legfontosabb szövegrész, hogy *mit* ajánl a cég vagy *mi a foglalkozása* az ajánlkozóknak. Másodrendű fontosságúnak tekintendő a cég neve és a lak-helye. Sajnos azonban, ennek a helyes felfogásnak a nyomdák vezetői vagy a mesterszedők nem képesek érvényt szerezni, mivel a megrendelők a cégnévnek a kelletténél nagyobb fontosságot tulajdonítanak s valóban elenyészően kevés olyan megoldásu cégjegyet láttam, melynél „sláger” gyanánt a foglalkozás vagy az áru volt kiemelve.

Eppen ezért a bemutatott példáknál sem törekedtem arra, hogy az előbb említett helyes felfogás érvényre jusson; főtörekvésem volt, hogy a szöveg tetszetős elrendezésével és mérsékelt diszítésével emeljem a cégjegy jó hatását.

Diszítés tekintetében óvatosan kell eljárunk a cégjegyszedésnél, mert a tulsok disz — amint azt folytonosan hangsúlyozzuk — csak árt a nyomtatványnak. Sok-sok példát mutathatnék be, amelyek bizonyítanak, hogy a mértéken felüli diszítés a legjobban kiszedett

dékozzon. A képviselőtestület a kedvezmények megadásától nem zárkózik el, de kiköti, hogy az új vállalat kizárólag papirlemezgyártásé, nem pedig más egyéb, Szolnokon már létező iparral foglalkozók.

Papirgyárosok közgyűlése. A magyar és osztrák papirgyárosok egyesülete ezidei közgyűlést Magyarországon, a Tátrában fogja megtartani. A pontos helyet és időt még nem állapították meg.

Felbert Gyula, a theresienthali papirgyár raktára és magyarországi képviselője, raktáron tart rendkívül nagyválasztékú nyomó, középanyag, famentes és amerikai illusztrációs műnyomópapírokat, ugyszintén legfinomabb színes borítékpapírokat, duplexet és kartonokat.

SZAKIRODALOM.

A V. Ny. O. Sz. hivatalos közlönye a Nyomdaipar Magyarországon ez év július 1-től — ha csak valami elháríthatatlan akadályok fel nem merülnek — hetilappá alakul át.

Jahrbuch der Wiener Graphischen Gesellschaft 1912. A bécsi grafikai társaság ezidén a szokásos kis évi jelentés helyett egy vaskos kötetet adott ki fenti cím alatt. Az évkönyv hivatalos jelentéseken és zárószámadásokon kívül számos önálló és igen értékes cikket is tartalmaz s egynehány szép melléklet is díszíti a művet, melynek technikai előállítására gondos és szakavatott munkásokra vall.

IRODALOM.

A Gyűjtő most megjelent 5—6. (kettős) számának tartalma: F. Takács Zoltán: Művészeti muzeumunk legújabb szerzeményei. Darnay Kálmán: Véletlenségek a gyűjtés körül. Nyáry Albert báró: Néhány jó tanács. A Szent György-Céh kisplasztikai kiállítása. Siklóssy László: Modern magyar érmészek. Grafika és exlibris, Gyűjtők és gyűjtemények. Vidék. Irodalom. Ki tud róla? Krónika és naptár. 80 negyedrét oldal, kb. 100 képpel, a régi és modern művészet és iparművészet minden ágából. A Gyűjtő minden művészettel foglalkozó embert érdekel. Előfizetési ára 1 évre 20 korona.

FŐVÁROSI HIREK.

Előadások a sokszorosító iparok köréből. A Technologiai Iparmúzeum igazgatósága május hó 5-től június 2-ig minden vasárnap délelőtt, kedden és csütörtökön este 7—9-ig technikai irányu előadásokat rendez a sokszorosító iparok köréből. Az előadásokat Messinger Illés tartja. Ez előadások tárgyai: Az eredeti minta a sokszorosító technika szolgáltatában. A fényképészet, autotipia, könyvnyomás, színkeverés és színnyomás, egyengetés, mesterszedés. A képes

nyomás, bágyadt fényű művészi és hírlapnyomás, Messinger-típus, duplex-autotípus, fehér festékekkel való rányomás, fotokémia, dr. Mertens-féle körforgós heliogravírnymás, olajnyomat, Messinger-féle bronzirozó készülék a lito- és tipográfiai gyorsajtó használatában. Hatásos reklám- és sokszorosító ipar. Optikai szűrők és ezek készítése. Fénynyomatnak kőre való átvitele Messinger-féle festékekkel. A grafikai művészet a nyomdaiparban. Galvanoplasztika, stereotípus, művészi sokszorosítások esztétikai hatása, a „Tangier”-módszer. Fotolitográfia közvetlen másolása kőre vagy cinkre. Kombinációs nyomás fénynyomással és heliogravírral. Kombinációs nyomás autotípusával és kromolitográfival. Gigantotípus. A fénynyomásnak alkalmazása a lito- és tipográfiai précsnyomásra. Az előadássorozat méltatására még visszatérünk.

Az Országos Iparegyesület most tette közzé évi jelentését, amelyet a május 16-án megtartott közgyűlés is elfogadott. Arra való tekintettel, hogy az egyesület hetvenes évek történetét tárgyaló munka — amelyet az igazgatóság megbízásából a jubileum alkalmából írt Gelléri Mór igazgató — már a legközelebbi napokban megjelenik, az évi jelentés ezáltal kisebb terjedelmű a szokottnál, azonban még így is ötödfél, kvart alaku nyomtatott ivre terjed s a maga vázlatos tömörében is érdekes és áttekinthető képet nyújtja annak a rendkívül sokoldalú, közhasznú tevékenységnek, amelyet az ország legrégebb és egyik legtekintélyesebb közgazdasági érdekképviselete az elmúlt munkaévben kifejtett. Itt említjük meg, hogy az egyesület jubileári közgyűlését is május hó 16-án tartotta meg a Nemzeti Múzeum disztermében.

A Mődingi gyorsajtógyár budapesti fióktelepét eddigi vezetője, Róna József mérnök f. hó 1-én vétel után átvette és ezúttal a javítóműhelyt saját számlájára fogja vezetni. Fenti cég egyedüli képviselőjét a magyar korona országai részére szintén Róna mérnöknek adta át. Szakköröknek tudomására hozzuk, hogy f. évi május 1-én Róna József mérnök szerelő- és gépműhelyét III. ker., Bécsi-ut 42. szám alá helyezte át.

Az idei Vasvási Vásár korántsem járt azzal az eredménnyel, mint az elmúlt években. Különösen nagy indolencia volt tapasztalható a papír-, írószer- és sokszorosítóipari kiállítók és rendelők részéről.

VIDÉKI HIREK.

Debrecenben a pünkösdi ünnepek alatt iparművészeti kiállítást rendeznek, melynek keretében az ottani szaktársak részére rendezett rajztanfolyamon készült szedéstervezetek is kiállítatnak. Volt alkalomunk látni a munkák közül egy-

és egyengetett sorok és az azokból alkotott sorcsoportok jó hatását lerontja.

A 3. példa egy cégjegy hasonmása. Amint látható: a szedő — talán öntudatlanul is — eléggé feltűntette a három legfontosabb szövegrészt, vagyis hogy kicsoda az ajánló, mi a foglalkozása és hol található. A többi szövegnek csoportosítása is sikerültnek mondható s némi javítással (az utolsó sornak teljes sorra alakításával) a folt-hatás is kifogástalan volna. A szedésformának ilyenét színekre bontása is nagyban emeli az összhatást.

A 4. és 6. példák amerikai nyomtatványokra emlékeztető egyszerűségük mellett is jóhatású munkák, amelyeknél a foglalkozás megnevezését kisebb foku betűkből szedték ugyan, de második színnel való nyomtatás, illetve e soroknak két, más színnel nyomtatott, vonal között való elhelyezése segítségével emelték ki s tették feltűnőbbé.

Az eddig említett két példa a legegyszerűbb technikával készült s mindamellett céljuknak teljesen megfelelő, csinos munkák. Akadnak azonban megrendelők, akik az egyszerűségben rejlő eleganciát nem tudják felismerni és méltányolni s így természetesen diszesebb kivített követelnek.

Ilyen cégjegyek az 1. és 2. példák; az utóbbinál a tapétászerű diszítéssel, az előbbinél egy vignettával törték meg a sima sorok egyhangu ridegségét. Nagyon háladosan dolog vignettákkal diszíteni nyomtatványokat. Egyszerű sorkörzettel és egy szép, művészi rajzu vignettával — s természetesen szép sorok- és sorfoltokkal párosulva — a legtöbb esetben kitűnő összhatást érünk el. Sajnos, hogy nálunk még csak nagyon kevés olyan nyomda van, ahol a vignettákkal és egyszerű sorkeretekkel való diszítést fölibe helyeznék a kombinációs körzetek és diszitménysorozatok segélyével való dekorálásnak. Talán azért, mert a vignetták drágák és használhatóságuk — ábrájuk folytán — bizonyos mértékben korlátozott. Külföldön azonban e diszítési módszer igen kedvelt.

Az 5. példa egy vonalas diszítésű cégjegyet mutat. Az ilyen szedésbeli mód már szintén nem nagyon divik. Sokszor azonban — különösen kis nyomdákban, melyeknek egyedüli diszítő anyaga: a lénia — kényszerítetnek a szedő szaktársak a dusabb léniadiszítés használatára s ily esetben óvatosnak kell lenniök, mert az 5. példához hasonló léniadiszítési módnak — hogy a sorokat léniaakkal tagoljuk szét — sok nyomtatvány jó hatása esett áldozatául. A sok vonal, különösen ha a betűk sem eléggé tömör képűek, vibrálólag hat s semmi sem bántóbb az olvasóra, mint ha a szöveget csupán látószerveinek megfeszítésével képes elolvasni, már pedig egy cégjegynek áttekinthetőnek, könnyen olvashatónak kell lennie, hogy az, akinek átnyújtják, pár pillanat alatt tisztában legyen azzal, hogy mit ajánl neki az átnyújtó.

A 7. példának léniadekorációja már modernebb, melyet mester-szedőink előszeretettel alkalmaznak.

Legjobb azonban az egyszerű diszítésnél maradnunk s oly esetben, amikor nincs megfelelő vignettánk: egy-egy kezdőbetűvel diszítsük a nyomtatványt. Ma már minden újabb vágású betűfajhoz iniciálékot is öntenek s ezeknek beszerzése igen ajánlatos, már csak azért is, mert nem tulságosan drágák és sokféle nyomtatványnál alkalmazhatók (2. példa). Ha azonban ilyenekben szűkölködünk: magunk is rajzolhatunk megfelelő iniciálét s vagy cinkografáltatjuk, vagy magunk véssük Mäserbe, linoleumba, esetleg ólomba is. Persze, erre sokan mondják, hogy nem érdemes ilyen apróságot, egy kényes iniciálét Mäserbe stb.-be metszeni, mert az csak ritkán sikerül kifogástalanul, cinkografálásra meg nem áldoz a nyomda (vidékről meg sokba is kerül). Erre csupán azzal felelek, hogy egy szép nyomtatvány kedvéért érdemes s nem is nagy „kunst”. Például is szolgálhatok. Lapunk karácsonyi, januári és jelen számaihoz mellékeltem nyitriai nyomtatványokon (levélfej, boríték, cégjegy, ujévi lap) láthatunk monogramokat és iniciálét, melyeket Lencse szaktársunk egy imakönyv (most mondja valaki, hogy az imakönyv nem hasznos dolog) fedeléről leszedett cellulozé-lemezről vésett ki oly precizen, hogy cinko-

grafiai uton sem kapunk jobb kidolgozásu kliséit. Természetesen, ehhez is ügyesség és türelem szükséges, de a közmondás is ugy szól: „türelem, rózsát terem“, a türelem gyümölcse ez esetben jó kliséit termelt s ez a rózsánál is hasznosabb. De mert az említett nyitrai szaktársunkat nem tartom a világ legügyesebb és legtürelmesebb szedőjének: jogosan feltételezem, hogy akadnak követői, akik ily módon segítenek a nyomda hiányos felszerelésén csak azért, hogy szépet és jót produkáljanak. A 7. és 8. példa jelzésű cégjegyeknél is ilyen rajzolt iniciálét és monogrammot alkalmaztak. Ehhez hasonló esetekben azonban arra is törekedhetünk, hogy az iniciáléval nemcsak hogy emeljük a hatást, de diszitsünk is s amellett a hétköznapi mértéken felülemelkedő munkát előállítsunk. Az iniciálé rajzolásánál vegyük figyelembe a már kiszedett sorok alkotta foltot és annak elhelyezését a papír felületén.

Az iniciáléhoz hasonló módon rajzolhatunk monogramot vagy egyszerűbb emblémet is. (Az előbbieknél könnyű rajzolásáról, illetve két vagy több nyomdai betű monogrammá való összeállításáról a jövő számunkban lesz szó. *A szerk.*)

Legvégül a rajzolt, parafával, náddal vagy más betűvető íróeszközzel vetett, illetve irottbetűs cégjeggyel is foglalkozom. Erre az indított, mert több ilyen kivitelű munka van előttem, melyekről leri, hogy készítőiknek fogalmuk sincs az említett íróeszközök helyes használatáról. Legtöbbjén meglátszik, hogy a rajzolója ecsetet használt a rajznál s nem parafa-íróeszközt, amelyet a betű groteszk-karakterre megkivánt. Most nem foglalkozom a betűvetés és írás technikájával, arra utalok csupán, hogy nem helyes, ha a szaktársak készületlenül és gyakorlat híján fognak betűvetéshez.

Kétségtelen, hogy vetett betűkkel páratlanul szép munkát lehet produkálni; erőteljesebb, kifejezőbb sorokat, egyik a másikához simuló betűket, amit öntödei betűkkel alig érhetünk el. Nem is szólva arról, hogy a betűvetésnél több alkalmunk van az egyes betűkkel való dekorálásra és eredeti, ötletes munka előállítására is.

Igaz, hogy a betűvetést nehéz elsajátítani, de kellő utbaigazítás és szorgalmas gyakorolás után minden szaktárs célt érhet, s ezért nagyon üdvös dolog volna, ha a betűvetéshez értő szaktársak lapunkban ismertetnék a betűvetés tudományát.

A mellékleteken csoportosított nyolc példa elég tanúság arra, hogy szedéslrendezésbeli változatok lehetősége kimeríthetetlen. Ezer és egy módja van annak, hogy a szedéstesteket vagy sorokat változatosan, ötletesen s többé-kevésbé eredeti módon állítsuk a papírfelületre. S nem is oly nehéz feladat, ha sok nyomtatványt tanulmányozunk. Egy-egy kisebb nyomtatvány-gyűjteményben is tömegtelen eszmegazdagság rejtőzik, csak ki kell aknázni tudni. Sokszor a legjelentéktelenebbnek látszó nyomtatvány sorhelyezéséből is pompás eszmét meríthetünk.

Nem mulaszthatom el megemlíteni azt, hogy szaktársaink tulnyomó többsége nem ért az efajta eszmekihámozáshoz. Vidéki kiállításokon nem egy ízben tapasztaltam, mily felületesen bírálják a szaktársak a nyomtatványokat. Az egyszerű, de csinos nyomtatványra egyszerűen ráfognak: „ez semmi, ennél különbet is tudok szedni!“ (Érdekes, hogy ugyanannak a szaktársnak ugyanott kiállított munkáin meglátszott, hogy fenti kijelentése alap nélkül való volt). A diszesebb munkára rámondta: hogy „ilyet nálunk nem lehet s nem is engednek szedni“ (holott munkái között nem egy volt, amelyek „diszesebb“ volt és kiszédése több időt igényelt, mint a leszólt munkái!) s végül az ötletesebb sorrendezésű sajtóterméket meg azzal hagyta el, hogy „ilyet nem vesz be a megrendelő!“ Nagyon kevés olyan nyomtatvány akadt a nagy gyűjteményben, amely kiérdemelte a szemlélő dicséretét, melyet ugy fejezett ki: „ez csinos, ehhez hasonlólt legközelebb én is csinálók“. Nagyon kevés szaktársat látunk kiállításainkon, akik *vázlatkönyvvel jönnek s a tetszetős munkákat néhány vonással lemásolják s ezek helyesen cselekszenek s tudnak előre haladni s a vidékről felkerülő szebb nyomtatványok — tapasztalatom szerint — ezektől erednek; tehát nem elég az, hogy egy nyomtatványt csupán futó tekintetre méltatunk, így csak a leg-*

néhányat, melyet bírálatra küldtek be, ezekről azonban nem következtethetünk arra, hogy a tanfolyam iránya, illetve az ottani tanítási rendszer helyes-e s mennyiben felel meg a követelményeknek, miért is bírálatot csak a jövő számban mondhatunk, amikor a Szakkör kiküldöttje az összes munkákat áttanulmányozhatja s a fenti kérdésekre vonatkozólag véleményét alkothat.

Alsókubinban Ferencz Adolf nyomdát, papír- és könyvkereskedést nyitott.

Kolozsvári hírek. Kolozsvári tudósítónk írja: Április 28-án tartotta meg az itteni nyomdásztanonciskola az évi vizsgát, melyen 42 nyomdászgyerek tett tanúbizonyságot arról, hogy négy elemi iskola nagyon gyenge alap annak az anyagnak az elviselésére, melyet az előírás (tanterv) szerint a nyomdásztanonciskolában tanítani kellene. Ha hozzávesszük mindehhez, hogy a tanoncok magaviselete vásott, a szaktanító pedig *cellévesztelt utakon jár a tantárgyak* tekintetében, nem taníthatja a tanoncokat, ugy ahogy kellene, mert maga sem tud. A rajzitanítást pedig egy szobafestő-mesternek adták át, ki a gyerekekkel reneszánsz-leveleket rajzoltat gipszmintáról, árnyékolva. Nem, ez nem lehet jó, nyomdásznak erre szüksége nincs. Amilyen a tanító erő, olyan az ipartestület, olyan a városi tanács. Még a múlt év szeptemberében megbízták Asztalos Károly rajzitanárt, hogy az ipariskolákat modernbb alapokra fektesse. Felutazott a fővárosba, tanulmányozott s visszajövet ő és Lengyel Sándor szaktársunk megcsinálták a nyomdász-tanonciskola új tantervét, mely januárban lépett volna érvénybe, ha az illetékes körök, különösen az ipartestület, nem volnának maradiak, azt mondván: „Én a régi tanterv szerint tanultam, mégis testületi tag vagyok; lám: Józsi bácsi nem is járt tanonciskolába s mégis elnökünk lett.“ S így huzzák, halasztják a dolgot iparunk rovására, a tanoncok és mesterek kárára s mind csak azért, mert kincses Kolozsvárnak havi 20—30 koronával többé kerülne az oktatás. Négy nyomdász-tanoncot jutalmazásra ajánlottak szorgalmukért s ezek ezt sem kapták meg. Vajjon miért? — Az *Erdélyi Újság nyomdávalallat* e hó 2-án csödbe került. A nyomda elárverezése juniusban tartatik meg. — A *Kolozsvári Kő- és Kőnyomda Rt.* — mely ez év januárjában hengeres-csomagolópapírgyárat is alapított — felszámolás alatt áll.

VEGYES HIREK

Gutenberg nyugvóhelye. Eltvilében, egy kis rajnavidéki városban, ahol Gutenberg utolsó éveit élte, szobrot akarnak emelni a mesternek. Egész bizonyossággal állítják, hogy Gutenberg apánk Eltvilében

alusza örök álmát s így remélik, hogy a legközelebb megkezdendő templombővítési építkezés alkalmával ráakadnak Gutenberg oly rég-öla keresett airjára.

A nők éjjeli munkájáról szóló törvény magyarázatos kiadása. Az ipari üzemekben alkalmazott nőket az 1911. évi XIX. t.-c. eltiltja az éjjeli munkától. Ez alól csak igen kivételes esetekben és csak megfelelő formások mellett enged kivételt, a tilalom áthágóira pedig meglehetősen súlyos bürságokat ró ki. A törvény tömören megzövegezett intézkedéseit az iparosvilág csak kellő utmutatás mellett tarthatja számon, ezért látta az Országos Iparegyesület megokoltan a törvény magyarázatos kiadását. Ez a kiadás, mely tizenegy fejezetben tárgyalja részletesen a főbb kérdéseket, most jelent meg és 1 koronáért kapható az egyesületnél.

Lapunk jelen számához Gleitsmann E. T. festékgyárainak egy reklámyomtatványát mellekeltük, melyet olvasóinknak szives figyelmébe ajánlunk.

Hibaigazítás. Lapunk mult havi számában megjelent A „Viktória” téglés sajtó kezeléstről című cikkben — rossz kézirat következtében — több sajtóhiba maradt, amelyeket ezennel helyreigazítunk s alábbiakban közöljük a helyes szöveget. A 88. oldal 3. bekezdésének 2. sorában: „Amikor a látát kibontottuk és a gépet a kijelölt helyre csuszalttunk...” Ugyanezen oldalon, az ábra alatti 2. sorban a „Bekenjük” szó helyett „Beleszszük” olvasandó. A 89. oldalon alulról a 28. sorban a „rézből” szó helyett „két részből” olvasandó.

HIVATALOS RÉSZ.

Választmányi ülés április hó 19-én. Jelen vannak: elnök, I. és II. alelnök, I. és II. tiltkár, pénztáros, I. és II. gazda és 16 választmányi tag. Távolmaradásukat igazolták: Boros, Aigner, Bauer, Hajnal, János, Preusz, Schornstein. — Elnök üdvözli a megjelenteket s az ülést megnyitja. Felolvastatja a mult ülése jegyzőkönyvét, melyet a választmány hitelesít. A mai ülés jegyzőkönyvének hitelesítésére felkéretnek Brezniczky József és Török Gábor. Elnök jelenti, hogy a közgyűlés által választott vezetőségi és választmányi tagok a reájuk eső választást elfogadták. Rövid buzdító beszédben kéri a vezetőséget, hogy a most következő körévben az eddiginél is nagyobb buzgalommal dolgozzon a Szakkör és ezzel a szakmai szakoktatás felendítésén. Ezek után elrendeli a bizottságok megalakítását. A választmány a szakbizottság, irodalmi és vizalmi bizottság tagjait megválasztja, minek megtörténte után az elnök a választmányt megalakultnak jelenti ki s felkéri a bizottságok elnökeit, hogy a működést a legrövidebb időn belül megkezdjék.

ritkább esetben tarthatjuk meg emlékezetünkben a látottakat. De ha a tetszetős nyomtatványról gyors vázlatot veszünk, ugy az mégis megmarad s alkalomadtán felhasználható. Téves az a felfogás is, hogy pl. egy levélfejről vett emlékeztető vázlatot csak levélfejszedésnél használhatjuk fel. Dehogy is! Felhasználhatjuk azt bármilyen más nyomtatványnál, csak nem szabad irtóznunk egy kis gondolkodástól, fejtevéstől. ABC.

Nyomdászatunk jövője. †

A 15. század közepe táján Strassburgban egy polgár dohos pincéjében görnyedten dolgozik. Valami fadarabkákat vagdal egyforma nagyságra és ha zörren a zár, félve tekint az ajtó felé és művét rejtteni akarja.

E férfiu Gutenberg volt, ki akkor még csak kísérletezett találmányával és nem hitte, hogy majdnem egy évtized kell ahhoz, hogy velük nyomtatni is tudjon. De tudta, hogy találmánya oly fontos a kulturára nézve, mely nélkül elődeink szellemi kincseiket, tapasztalataikat nem hagyhatták volna ránk és így az emberiség az általános művelődés felé oly mértőföldes lépésekkel nem közeledett volna. A pincében gyujtott mécses lassan lebbenő világa bevilágította a Földet, s voltak emberek, akik e világosságtól eszmélni kezdtek, a meglévővet javították, a hiányt új találmányokkal pótolták.

Nyomdászatunk fejlődése mindjárt azzal kezdődött, hogy a fabetűket kicserélték fémbetűkkel, a festéket és papirost megjavították, de a sajtón nagyon jelentéktelen javítást eszközöltek. Négy száz évnek kellett eltelnie, míg Stanhope lord a kézisajtót megjavította, azt vasból készítette el. A történelmi alakulások, a művelődés fejlődése lassan-lassan érezte, hogy a lomha kézipréssel nem lehet a kulturális igényeket kielégíteni; König Frigyes János Gottlob nyomó elhatározta, hogy a bajon segíteni fog. Tekintetbe vette, hogy a munkamenetet ugy fokozhatja leginkább, ha a formák festékezését maga a gép végzi. Társulva Bauer András Frigyesel, sok kísérletezés után megvetették alapját a mai gyorsajtóknak. Amig idáig jutottunk, a 19. század első fele csaknem eltelt, de a kézisajtókat a gyorsajtó még nem tudta kiszorítani, mert a kisebbfajta nyomtatványokat a kézisajtón könnyebb volt nyomtatni. 1862-ben az amerikai Georg P. Gordon ezen is segített: „Liberty” néven forgalomba hozta a téglés gyorsajtót, melyet Maryt Gally és John Thomson javítottak. Ezzel a gyorsajtó kérdését végleg megoldották, a többi, melyek különféle néven láttak napvilágot, mind ezen rendszerből táplálkozott.

A gyorsajtó bevonulásával a nyomda képe egyszerre megváltozott. Ama siri csend, misztikus komorság képét, mely szinte kolos-torias jelleget adott a nyomdának, a gyorsajtó megváltoztatta. A hajdani tudós nyomdász ott ül elmerülve a szekrény mellett, az ölmozott üvegen csak a tört napsugár hatolhat be, nem lehet egyebet hallani, mint a betűk halk koccanását a fasorzóban, olvasáskor egy-egy hangosabban elröppent szót, vagy a nyomónak szorgos festékezését a pamacs csal, mely olyan csámcsogó hangot hallatott s a zajt a fasajtó nyikorgása fejezte be. Így telt el a nap, s ha a bucsuzó napfény bearanyozta a műhely szürke falait, pihenőt tartottak, hogy mécs vagy fagygyugyertya fénye mellett tovább folytassák a munkát. Szép idők voltak azok is, volt benne valami illúzió, valami romantika.

A gyorsajtó üzembevétele megadta a gyári jelleget. Megnagyobbodván a termelőképeség, a szedésmennyiség fokozásáról kellett gondoskodni. A papirosnak másféle összetétele, a gyorsajtó tökéletessége feleslegessé tette az áztatóteknőt, a lomtárba került és utolsó útjára elkísérte a koppantó-olló. A petróleum-, gáz- és villanylámpa fénye mellett a munka vigabban folyt. Ahogy a technika újabb és újabb teret hódított, ugy lett nagyobb és nagyobb a drágaság. Habár a régi nyomdász kunyhó szűk volt és sötét, de ott lakott a

* A Szakkör kolozsvári helyi csoportjának alakuló ülésén megtartott felolvasás.

jólét és gazdagság. Most fényes palotákban dolgozunk, ezeket erő felszereléssel, nagyobb intelligenciával, azonban koldus vagyunk, szegény. És éppen ezért, mert a technika, a haladás és a többi magával hozta a szegénységet, vele az emberi erő visszafejlődését: a modern ember arra törekszik, hogy kimélje a nyers erőt s ezt géppel végeztesse el. Az ember legyen a gép esze és idege. Gondoljunk csak a múlt század nyomóira, vagy a letűnt évek kerékhatóira, micsoda emberfeletti fizikai erőt kellett kifejteniök. Ma ezt az erőt sokkal okosabb célra használják fel.

Morris Vilmos, e nagy illusztrátor is nagyot tévedett, mikor a Kelm-scott Press nyomdáját megalapítván, a régi kézisajtót használta fel nyomtatási célra. Ő ugyanis mindenben a régi nyomán akart haladni, hogy újat alkothasson. Tévedését csakhamar belátta és nyomdáját mindjárt a legújabb modellű sajtókkal látta el, mert a jó gép az emberi erőt kiméli, legpontosabb munkát végzi, lehetőleg a legrövidebb idő alatt. Éppen ezért mi a jó gépeknek ellenségei sohasem lehetünk.

Ahogy a gyorsajtó teret hódított, rögtön felvetődött az az eszme, hogy a betűszedést is könnyebbé és gyorsabbá kellene tenni. 1812-ben alkotta meg Forster Benjamin az első szedőgépet s utána százával vetették rá magukat feltalálására, annyira, hogy egy század alatt kb. 300 fajta szedőgépet alkottak, melyek közül alig egy pár felel meg a hivatásának, de magukon viselnek még egy csomó javítani valót. És így, tökéletlenül is éreztetik hatásukat a kéziszedők sorában, mert épp e miatt hány és hány ezren kényszerültek megválni kenyérkereső forrásuktól, mert nem tudták egyebet, csak kompresszt szedni, késő öregkorban kellett más pályát választaniok, vagy koldusbotra jutottak, vagy ha ezt nem akarták, évek hosszú sora óta tapossák az országutak rögét, porát. De akármely pillanatban jöhet egy olyan szedőgép, amely a mai szedőgépek összes hátrányait, hibáit leküzdí s ez jövedelmezőbb lévén, mint a kéziszedés, a nagy válság váratlanul bekövetkezik. Napról-napra olvashatjuk a lapokban, hogy újfajta szedőgépet találtak fel. Ezek közül csak azt említem meg, mely — habár még csak terv — legérdekesebb és annyira vakmerő, hogy még a gépszédőt is feleslegessé teszi. Kombinációja ez: a szónok vagy író egy speciális fonográf-készülékbe bemondja a beszédet vagy cikket s mikor ez a hengeren rögzítve van, a hengert beteszik a szedőgépbe, hol a lemezt mozgásba hozza a gép, a lemezen levő hanghullámok működésbe hoznak a végtelen finomságu lemezeket, melyek összeköttetésben állanak a matricákkal s mihelyt egy sor kész lenne, az megöntődne és elosztódna. Ha ezt sikerülne megoldani, ami minden kornak legistenibb technikai vívmánya lenne, akkor sorszedőkre igazán szükség nem volna. De mi lenne a professzor urakkal, nem tudnák minden második szavukat kurzívából, félkövérből vagy verzális betűből szedetni. És mi lenne a helyesírási szabályokkal, egyes írók hogyan juttatnák érvényre az ő speciális helyesírási szabályukat, mert akkor szociológiát nem lehetne vagy tizenháromféleképpen írni, hanem csak úgy, ahogyan kiejtik. Ez a legmesszebbmenő tervezetés, de van nagyon sok olyan, amelyeknek megvalósítása csak egy szerencsés percől függ.

Hogy a gépmester kollégák se érezzék oly biztosnak helyzetüket, engedjék meg, hogy vegyem el az ő kedvüket is, mert rájuk is kijut a találmányokból, melyek között nem egy olyan is van, amely tetemesen megapasztaná a gépmester-állományt. Mindnyájunk előtt ismeretes, hogy már festék nélkül is tudunk szöveget és zinesképet nyomtatni, ha a papírost előzetesen preparáljuk s a sajtón csekély változást eszközölünk. Ez ugyan a gépmesterekre apasztó hatással nincsen, de ami ebből fog következni, hogy t. i. a preparált papírost kisebb oszlopokba rakják, melynek felső lapján a sokszorosítandó szöveg volna elhelyezve, most rádiumsugárral a papiroszlopot felülről megvilágítanak s pár pillanat alatt ezer és ezer nyomtatvány volna kész. Ez elmondott példák mind mesébe illőknek tünnek fel előttünk, azonban ma, mikor a technika aranykorát éli, mikor a léget madármódra gépek szelik keresztül, mikor a tenger mélyén hajók járnak s a föld gyomrában vonatok dübörögnek s a villamosság

Elnök jelenti, hogy a székesfővárosi nyomdásztanonciskola ügyének végleges rendezése céljából újabb akció van folyamatban, mely a Szakkör elnökségét is bevonta munkájába. A jelentés tudomásul szolgál. A heti illeték bevezetésével beállt taglétszám-változásról a pénztáros tesz jelentést, melyből kitűnik, hogy a heti illeték bevezetése semmiféle aggasztó következményeket nem vont maga után: a taglétszám kisebbmértvű kilépések dacára is változatlan maradt, a tagdíj-jövedelem azonban örvendetes emelkedést mutat. A jelentést a választmány örömmel veszi tudomásul. I. alelnök jelentést tesz a szaktanfolyam befejezéséről és ezzel kapcsolatban az előadók tiszteletdíjainak utalványozását kéri. — A választmány a jelentés tudomásul veszi s a pénztárost az előadói óradíjak kifizetésére felhatalmazza, egyben utasítja a szakbizottságot, hogy a jövő évi tanfolyamok előkészítésével haladéktalanul foglalkozzék. A Kör és a Szakegyesület fuziójának kérdésével való foglalkozást a választmány szükségesnek tartja s a kérdés tanulmányozására bizottságot küld ki. E bizottság tagjaiul elnököt, I. alelnököt, pénztárost, I. és II. titkárát választja meg, A helyi csoportok megalakulásáról szóló jelentés tudomásul vétetik. A temesvári szaktársak ama kérése, hogy a Szakkör a temesvári fémipari iskola rajzkurzusára járnó ohajtó szaktársaknak a szokásos beiratási és tandíjakról való felmentését a miniszteriumnál keresztülvigye — nem teljesíthető, miután minden erre való törekvés meddő volna. A temesvári szaktársak szaktanfolyamának létesítésére vonatkozó utasítások megadását a választmány az I. titkárra bizza. Titkár előterjeszti a debreceni tagok kérését nyomtatványkiállítás rendezése iránt. A választmány a kérést teljesíti s a kiállításra titkár küldi ki. — A gyomai tagoknak mozgó könyvtárakra és nyomtatványgyűjteményekre vonatkozó javaslat a kiadati s szakbizottságnak. Titkár jelenti, hogy a gyomai tagok ama kívánságát, miszerint a tagdíjak három hónapra át a helyi csoport rendelkezésére bocsátassanak, mint alapszabályellenest, teljesíthetetlennek jelentette ki s erről a többi helyi csoportot is értesítette. A bejelentés helyeslőleg tudomásul vétetik. Schwartz Ármán figyelmébe ajánlja az elnökségnek, hogy a Szakkör nyomtatványkiállításairól értesített kellene adni az ipari közoktatási tanácsnak is. A választmány ilyen értelemben határoz. Pénztáros jelentése a pénztár állapotáról és a tagsági forgalom tudomásul szolgál. Gondos Ignác a közgyűlés előtt kibocsátott rőpcédula szövegezés tárgyában interpellál. A választmány — elnök és titkár felvilágosításai után — az interpelláció felett napirendre tér. — Több tárgy nem lévén, elnök az ülést berekeszti.

Pénztári kimutatás 1912. évi március haváról. *Bevétel:* Áthozal a múlt hóról 741'78 K, 10 darab hitelszövetkezeti részjegy 100'— K, Gutenberg szobor-alap 1701'47 K, Ács Mihály-alap 522'89 K, Államsegély a szaktanfolyam részére 1000 K, Hitelszövetkezeti osztalék 1911-re 5 K, Tanoncpéldányokból és előfizetésekből 21'60 K, Tagsági díjakból 759'60 K, összesen 4352'34 K. *Tagsági díjakban befolyt:* Államsegély 4'20, A Nap 3'60, Az Élet 8'40, Athenaeum 43'20, Biró és Schwarcz 3'—, Baptista-nyomda 3'—, Bercsényi-nyomda 7'20, Berkovits-nyomda —'60, Brózaa Ottó —, Budapesti Hírlap 10'20, Buschmann-nyomda —'—, Egyleti tisztv. 9'60, Egyetemi-nyomda 3'—, Elek —'—, Európa 3'60, Fráter és Társa 1'20, Franklin36'—, Franklin-fiók6'—, Fried és Krakauer 2'40, Galitzenstein 4'20, Globus 8'40, Grafikai intézet 3'—, Hungária 4'80, Heisler és Kózl 1'20, Hamburger és Birkholz 1'80, Hedvig Sándor 1'80, Hornyánszky 15'—, Jókai-nyomda 1'20, Károlyi György 1'80, Kertész-nyomda 2'40, Kellner Ernő 6'—, Klein Vilmos 1'80, Korvin Testv. 4'80, Községi-nyomda 2'40, Légrady 13'80, Löbl D. és Fia 4'80, Löbl Mór 3'—, Magyar Hírlap 3'—, Markovits és Garai 1'20, Márkus Samu 5'40, Máv. menetjegy-nyomda 6'—, May-nyomda 4'80, Pallas —'—, Pápai 7'80, Pátria —'—, Poldini 1'80, Pester Lloyd 8'40, Pesti könyvnyomda r.-l. 19'20, Posner K. L. és Fia 13'20, Radó Izor 1'80, Nyugat 4'80, Rigler J. Ede 10'20, Roth József 1'80, Rózsa K. és neje 3'60, Stephaneum 59'40, Székesfővárosi házi nyomda 21'—, Schulhof 7'20, Stúdió-nyomda 2'40, Schmidl —'—, Thália 4'20, Tolnai 4'80, Uránia 4'80, Világosság 29'40, Várnai 3'60, Weisz Adolf 1'20, Wodiáner Fülöp és Fiai 16'20 K. *Vidékéről:* Szombathely 9'—, Nyekánizsa —, Kecskemét 3'60, Arad 24'—, Temesvár 17'40, Kaposvár 5'40, Turócszentmárton 7'80, Kassa 7'20, Gyoma 10'80, Nyitra 3'60, Kolozsvár —'—, Nyiregyháza 7'20, Liptószentmiklós 3'60, Pécs —'—, Pozsony —'—, Keszthely 3'—, Baja —'—, Szolnok 4'20, Győr 15'60 K, Lugos 10'80, Szekszárd 7'80 Miskolc 13'80, Dés 9'—, Debrecen 48'— Székesfehérvár 9'—, Ungvár 7'80, Nagybecskerek 7'20, Szamosújvár 1'80, Kispeszt 3'60, Szeged 28'80. *Egyesektől 45'—, összesen 759'60 K.*

Kiadás: Nyomdászamlára és mellékletekre 1351'— K, Szerkesztő fizetése és portóköltségei 165'06 K, Szaktanfolyamra 100'82 K, a Grafikai Szemle márciusi expedíciója 48'20 K, adminisztráció és portóköltségek (helyben és vidéken) 28'40 K, összesen 1693'48 K. — Készpénz e hó végén 834'50 K, 10 darab hitelszövetkezeti részjegy 100'— K, Gutenberg szobor-alap 1201'47 K, Ács M.-alap 522'89 K, összesen 4352'34 K.

Tagsági forgalom 1912. év március

segítségével drót nélkül beszélhetünk messze országok népével, akkor fel kell tételeznünk s el kell rája készülnünk, hogy itt lesz az idő nemsokára, mikor a gépek miatt a kompressz-szedők eltűnnek, mint eltűntek a gyorsajtó feltalálásával a kézisajtók nyomóinak ezrei. S e veszedelem fenyegeti a gépmestereket is, mert a rotációs gépek terjedésével a gyorsajtók apadnak; hol eddig öt gépmestert alkalmaztak, ezután ott csak 2 vagy 3 dolgozik.

Mesterségünknek három ága van, amely láthatatlan időnkig fenn fog állani, névszerint a mesterszedés, merkantil- és hirdetésszedés. Ezek közül is az első oly irányban fog fejlődni, mit a jelenből már látni lehet, hogy a rajz fogja a vezérszerepet játszani. Bizonyítom azzal, hogy nincs az a munka, melyet rajzolással a legjobban és legszebben megoldani ne lehetne. Az igaz, hogy a betűöntődék oly művészi szép és oly sokféle betűket és diszeket hoznak forgalomba, hogy azokból csak jó izléssel válogatni kell. De, hogy a gyakorlatban mindig ujat alkothassunk, először is a nyomdáknak óriási befektetést kell tenniük, a folyton változó divat miatt, másodsor a szedő keze rendkívül kötve van nemcsak az anyagtól, hanem a megrendelőtől is, harmadszor pedig, ha sokszor használjuk, unottá válik. Ma már a reprodukálás oly olcsó és tökéletes, hogy a drága szedés előállítását megkerülve, azt előnyösebb néha megrajzolni, mert így szebb, eredetibb és olcsóbb. Bizonyításul végre elég legyen felhoznom az amerikai és európai nagy nyomdákat, hol rajzolókat állandóan alkalmaznak. Ami a merkantil- és hirdetésszedést illeti, ezeket géppel előállítani nem lehet.

Az elmondottak után odakonkludálhatok, hogy mesterségünk e század első felében jelentékeny változáson fog keresztüliesni, mely a nyomdászat egyes osztályait megsemmisítéssel fenyegeti. S mivel a haladásnak útját nem szeghetjük, igyekezzünk elsajátítani mesterségünk más ágait is, mi legkönnyebben csak úgy történhetik, ha a Szakkör tagjai leszünk.

Ez egyesületnek egyedüli célja a szakmafejlesztés, mit művészi kiállítású szaklapjával, a Grafikai Szemlével, kiállításokkal, tanfolyammal, szakelőadással igyekszik teljesíteni. De emellett nem felejtkezik meg a szórakoztatásról sem: matinékat, táncestélyeket, kirándulásokat rendez csekély heti 20 fillér ellenében. Eddig nem volt itt szakköri élet, mert nem volt pénz, de ezental kell itt nyomdásztársadalmi életnek pezsegni, mert a szakegylettel egyesülve, a mindkét részről itt maradt egyharmaddal majd tudunk sikeres munkát végezni. Hogy ezt elérhessük és pénzünkért kapjunk már kárpótlást is, kezét fogva kell tömörülni a Szakkörbe, mert ezt kívánja a természet törvénye, ezt kívánja a haladás, a kor szelleme, magunk és családunk iránt érzett szeretet, jövőnk biztosítása és boldogulásunk megalapozása. Aki nem akar elesni, az a haladók táborába áll!

Lengyel Sándor.

Vázlatpályázataink tanulságai.

Fiatalabb, még kiforratlan mesterszedőink ambíciójának sarkalására ujabban rövid időn belül kétszer volt alkalmunk pályázatot kiírhatni egy-egy munka megtervezésére. Legutóbb Silberer Adolf grafikai szaküzlettulajdonos áldozatkészsége folytán számlára irtunk ki pályázatot, mely dicséretes áldozatkészség — sajnos — nem járt kellő eredménnyel.

Dacára annak, hogy 12 pályázótól 17 munka érkezett be, nagyon nehéz volt az azokat elbíráló szakbizottság helyzete, mert bizony csak 1—2 pályamunka jöhetett komoly bírálat szempontjából számításba. A tervezők túlnyomó nagy többsége ugyanis abból a téves felfogásból indult ki, hogy egy számlánál egy levélfejről s egy azt számlául kiegészítő táblázatrol van szó s éppen ezért ímajdnem az összes pályamunkáknál a fejek teljesen önálló életet élnek s a táblázatot mintegy ellökik maguktól, ami pedig óriási hiba. Ez a téves felfogás a gyakorlatban készült számlák legtöbbször feltalálható és éppen azért helyes volt a szakbizottság álláspontja, hogy a pályázat-

nál e szembeötlő köznapi hiba okvelen mellőzendő lett volna s hogy a pályázatot kiíró cég bizonyára azért írta ki a pályázatot, hogy a sablontól eltérő, hibamentes munkát kapjon.

Igy állván a helyzetet, a szakbizottság abba a kellemetlen helyzetbe került, hogy a pályázati feltételek azon határozott utasítását, mely szerint „a pályadíjak a viszonylag legjobb munkáknak okvetlen kiadandók“, nem vehette figyelembe, a pályázatot meddőnek sem nyilváníthatva, a díjakat nem adta ki, hanem a „Szeretném, ha szeretnének“ jellegű munkát mint ujszerűt s a kívánt követelményekhez legközelebb járó, a II. díjjal jutalmazandónak találta, amely munkának Szabó István II. a tervezője.

Találkozott a pályamunkák között a rajz tisztaságát illetőleg több figyelemreméltó munka, általában azonban meg kell róni azt a pongyolaságot, amelylyel egyesek pályázni mernek. Egyik-másik vázlat kivitele — áll ez az összes pályázatainkra — olyan gyatra, hogy el sem lehet képzelni, hogy a tervező milyen betűkből kívánja munkáját szedni stb., úgy hogy bírálat alá még akkor sem vonhatók, ha egyébként az abban feldolgozott eszme ötletes, ujszerű vagy egyébként figyelemre érdemes volna. Nem szolgál ilyen összezapott vázlat mentségül vagy igazolásul az, hogy odabiggyesszük: „nyers vázlat“. Ez még nem teszi a dolgot értelmesebbé.

Pályázatainknak különben két nagy hibája van. Egyik az, hogy a pályázati feltétel legtöbb esetben olyanformán van kiírva, hogy egyik-másik pont a bírálatnál a döntést vitássá teszi, ami aztán a zsüri munkáját megnehezíti, a másik pedig, hogy pályázatainknál a fiatalabb generáció alig, a vidék pedig éppenséggel nem veszi ki részét, úgy, hogy azokon mindig csupán 4—5 nevesebb mesterszedőnk vesz részt, akiknek munkái pedig annyira jellegzetesek, — ezt különben dicséretként kell hangsúlyoznom — hogy a bírálók legtöbbje első tekintetre megismeri, melyik munka kitől származik. Távol áll tőlem, hogy bárkit is részrehajló itélettel kívánjak meggyanusítani vagy bármiként is megbántak, de — emberek vagyunk mindnyájan s ez a körülmény mégis elfogultságra vezethet.

Hiba az is, hogy a bírálók egyik-másikának nincs önálló véleménye vagy nem kívánja azt egy nagyobb tudású szaktársa előtt hangoztatni, szó nélkül aláveti magát a mások véleményének s így csakhamar kialakul egy vélemény; ez a magyarázata annak is, hogy a legtöbb döntés tulnyomó többséggel jön létre.

Összefoglalva az elmondottakat, szerintem a pályázati feltételek a jövőben figyelmesebben megfogalmazva adandók le; a már elismert jó mesterszedőink — ügyünk: a fiatalabb nemzedék nevelése érdekében — tartózkodjanak a pályázástól;* végül pedig: a bírálatnál ne ismerjen senki önönmagnál nagyobb szaktekintélyt s mondja ki nyíltan véleményét, amely talán keresetlenségénél fogva lesz legtalálhatóbb.

Gondos Ignác.

A könyvnyomtató munkaköréből.

Kerüljük a szavak rövidítését. Folyószedésben és akszidenciáknál egyaránt gyakran látunk helytelen és izléstelen szórövidítéseket. Ime egy kis gyűjtemény: *Tel. 83-91, Alap., söt Al. 1867., ered. vagy er., tech., mech., postaf., táv.-cim, müint., f. hó vagy f. é.;* hát bizony, egy kevésbé iskolázott ember ugyancsak törheti a fejét, nem igen jön rá, hogy a csonka szavak a telefon, alapított, eredeti, technikai, mechanikai, postafiók, táviratcim, müintézet, folyó hó, folyó évi szavaknak a csuf rövidítései. Nem ritkák azonban a hétköznapi neveiknek rövidítései sem, például: *vas., vasárn., hétf., szerd., csütört., csüt.,*

* Cikkiró eme megjegyzése valóban megszívlelendő, de csak a Szakkör által fokozottabb szakmabeli tevékenykedésre való buzdítás céljából kiírt pályázatoknál volna figyelembe veendő. Ez már csak azért is üdvös volna, mert így a gyengébb tehetségű szakértésak több reménnyel, jobb kedvvel és — talán — nagyobb számban vennének részt a pályázatokon. Egész más természetűek azonban a mostani Silberer-féle pályázathoz hasonló pályázatok, melyeket azért írnak ki egyes cégek, hogy ujszerű megoldásu nyomtatványt kapjanak; ilyen esetekben tehát a pályázattól nem volna célirányos a jelesebb mesterszedőket kizárni.

A szerkesztő.

—*április hóban. Belétek a Körbe:* Pelach Kornél (Tolnai), Tusanovits Dusán (Nagybecskerek), Pokorny János (Globus), Gaal József, Kohn Artur, Deák István (Dés), Grossinger Béla (Szombathely), Bodó György, Kecskés István, Löffler József (Uránia), Lehr Lipót, Steiner József (Nyitra), Békésy József, Jencsel János, Lánicz Jenő, Némethy Andor, Szappanos Kálmán (Miskolc), Horeczki Lajos, Lakatos Andor, Nadvornik István, Schwarz Béla, Szelei Rezső (Gyoma), Kovács Gábor (Pallas), Berger Ernő, Derer István, Fleith Gusztáv, Hahn János, Krausz Mihály, Nitrai József, Pollák Lajos, Staf Ernő, Schöffner Jenő, Tóth János, Rosengart Béla, Schulz Mátvás (Franklin), Maschek János, Viga András (Selmezbánya), Kocsis Lajos II., Mallinger József (Szeged), Bauer Adolf, Dvoracek Emil, Noványi Vilmos, Klein József, Wittmann Ágoston (Temesvár), Tauber József (Szombathely), Butkovszky Bertalan, Csasznik Jakab, Györi Ferenc (A Nap), Boday Gusztáv, Bozsidar Rezső, Darázi István, Élet nyomda, Gály Gyula, Kocsis András, Mattyasovszky Kálmán, Mátéffy Dénes, Madarász József, Ujváry Imre (Az Élet nyomda), Hauer Antal (Bagó), Duchon János, Krébesz Kálmán (Barcza), Mojszej Béla (Berkovits), Breier József (Breier), Klein Leó, Lányi Béla (Breuer M.), Deutsch M. (Brózsza), Kohn Gyula, Deák Alajos, Kozlovszky Gusztáv, Kábler József, Weisz Rudolf (Bp. H.). Zák Márton (Heller K. és társa), Törölve 141 tag. A hó végén 12 tiszteletbeli, 1553 rendes, összesen 1565 tag.

MELLÉKLETEINKRŐL

Jelen számunk mellékletei a következők:

Két cégjegy: szedte Dobos Géza, nyomtatta Müller Mór, Róth József nyomdája.

Nyolc cégjegy: (mellékletek a „Szedésszervezésbeli változatok lehetősége“ című cikkünkhöz.) Nyomtatta Kis Kálmán, Világosság-nyomda.

Esküői meghívó: rajzolta Kun Mihály, nyomtatta Schön Lajos, Pallas-nyomda.

Körlevél: szedte és nyomta Fleischer Vilmos, Palatinus-nyomda.

Gleitsmann E. T. festékgyárának reklámlapja.

Reklámlapok: szedte Biró Miklós, nyomtatta Kollaszik József, Biró és Schwarz-nyomda.

Levélfej és levélboríték: szedte Lencse Antal, nyomtatta Derka Béla, Huszár-nyomda, Nyitrán.

Borítékunkat Bauer Henrik nyomtatta a Világosság-nyomdában.

A Magyarországi könyvnyomdászok és rokonszakmabeliek szakköre kiadása. Felelős szerkesztő: Wanko Vilmos. Világosság könyvnyomda rt. nyomása, Budapest VIII, Conti-utca 4

Fővárosi nyomdai részvénytársaság szakavatott

NYOMDAI TECHNIKAI VEZETŐT KERES.

Csakis elsőrangú, egy nagy nyomda önálló technikai vezetésére hivatott, 40 éves életkort meg nem haladó, a magyar és német nyelvet tökéletesen bíró szakértők pályázhatnak, kik hasonló minőségben már hosszabb ideig eredményesen működtek és ezt okmányokkal is igazolhatják. Kezdők, kevés gyakorlattal bírók pályázata figyelembe nem vehető. Az állás ez évi július 1-én tölthető be. — Bizonyítvány-másolatokkal és fényképpel (amelyek visszaküldetnek), ellátott folyamodványok a fizetési igény megjelölésével „*Technikai vezető 50*” jelige alatt Blockner I. hirdető irodájába IV. ker., Semmelweis-utca 4. szám alá küldendők.

pént., szom., szomb. Számptalan helytelen rövidítést tudnék még felsorolni, de a fentiek is eléggé illusztrálják, hogy egyik-másik akszidenc-szedőnknek nem okoz lelkifurdalást egy-egy ilyen csuf rövidítés, melyet csak azért követ el, hogy „*tele sort kapjon*”. Magyarazatképpen megjegyzem, hogy a fenti felsorolt rövidítéseket egytől-egyig akszidencmunkákon (cégjegy, levélfej és meghívó) láttam. Az ilyenmű szóróvondítások — tekintet nélkül, hogy hírlapról, folyóvondításról avagy akszidenciáról van-e szó — helytelenek és mellőzendők; de különösen a mesterszedőknek kell ügyelniük, hogy munkájuk ilyen szépséghibáktól mentes legyen. Egy meghívónál, cégjegynél, levélfejnél vagy más hasonló nyomtatványnál semminemű szóróvondítást ne csináljunk, mert ezt semmivel sem lehet indokolni, legkevésbé azzal, hogy „nem megy ki másképpen”. Egy kis jóakarattal, mondatbővítéssel vagy összevonással mindenesetre célt érünk s ez ellen a megrendelőnek sem lehet kifogása.

* * *

A hengeranyagot a penészről és felbomlástól úgy óvhatjuk meg a legbiztosabban, ha ahhoz 1% szalicilsavat keverünk.

* * *

Makulaturapapír, mint anyamintapapír. Kessler J., augsburgi tömöntőnek egy olyan ragasztópépet sikerült előállítani, melynek segítségével közönséges újság- vagy makulaturapapírból is lehet tömöntéshez való anyamintapapírt előállítani. Ez új ragasztópépnek kiváló tulajdonsága, hogy a papírt jól megpuhítja s ezáltal lehetővé teszi, hogy az anyaminta a lehető legmélyebb legyen. A Kessler-féle ragasztóval előállított anyamintapapír alkalmazásával tekintélyes megtakarítás érhető el azon réven, hogy a drága itatópapír feleslegessé válik és azáltal is, hogy a tömöntvények — mélységük és élességük következtében — tartósabbak és jobbak. A ragasztópép a gyakorlati életben — állítólag — kitűnően bevált.

Perl fraktur - ciceró antiqua

ugy viszonylik egymáshoz, mint a törpe az óriáshoz és mindazáltal e két különböző törzsű írásfaj — az anyaminták rövid időt igénylő kicserélése után — a

TYPOGRAPH

egy és ugyanazon szedőszerkezetén szedhető. Szedőgépeink előnyei: az olcsóság, az egyszerűség és az üzembiztonság

révén utat nyertek a nagy- és kisüzemekbe, s a régi hivek számát állandóan szaporítják. Saját érdekében kérjen felvilágosítást, melylyel szívesen szolgál a

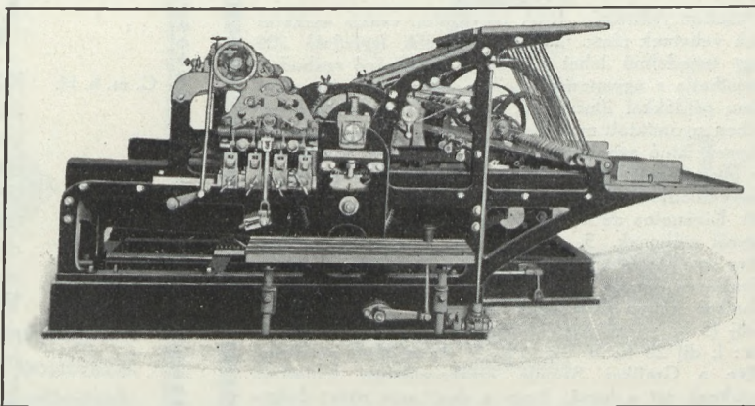
Typograph G.m. b. H. **Setzmaschinenfabrik** Berlin NW. 87
Huttenstraße 17/20

Magyarországi képviselő: ADLER J., Budapest, I. kerület, Fehérvári-út 16. szám.
Budapesti képviselő: TANZER MIKSA, Budapest, VII. ker., Akácfa-utca 50. szám.

WÖRNER J. ÉS TÁRSA

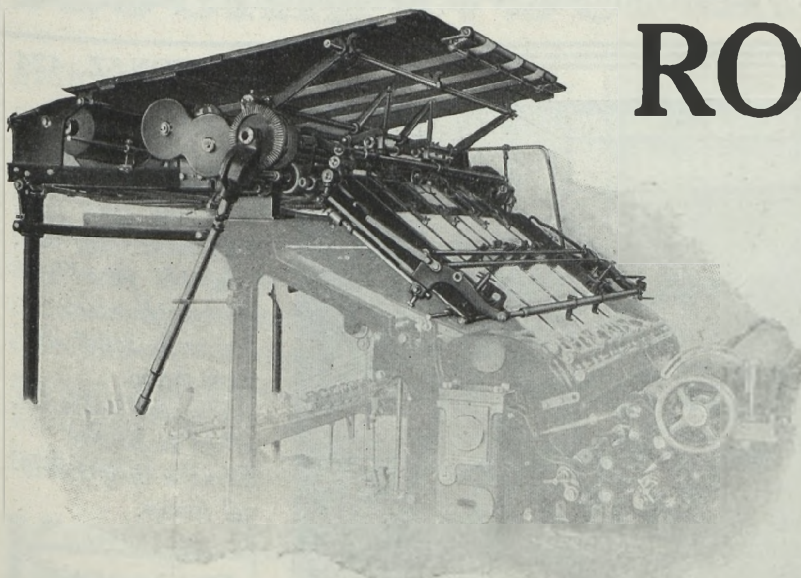
GÉPGYÁRA / BUDAPESTEN

Könyvnyomdai gyors-sajtók vasuti rendszerü menettel. Könyvnyomó gyorsajtók két- és négy-pályás görgő-járatl. Kromótipiai gyorsajtók rövidített ivkivezetőkkel és gyűrűs kirakódob segítségével. Kétfordulatu gyorsajtók előlkiakóval. Könyvnyomdai gyorsajtók görgő-pályával. Könyvnyomdai kézisajtók és könyvkötészeti gépek

Körforgó nyomógépek ujság- és illusztrációnyomásra, meghatározott és változtatható ív nagyságok számára készülnek.

Az éjjeli női munka megszüntetése alkalmából fontos!

ROTARY

ÍVBERAKÓ- KÉSZÜLÉKET

a bel- és külföldi nagyobb nyomdák üzemében eredményesen alkalmazzák az egy- és kétoldali berakáshoz, mivel ezek a gyorsajtók teljes kihasználását lehetővé teszik, miután a papír a gép működése közben is felrakható. Minden gyorsajtóhoz hozzászerezhető. Teljesítő képessége 4000 ívig óránként.

SCHROEDER, SPIESS & CO G. M. B. H. LEIPZIG

KÉPVISELŐ: TANZER MIKSA, BUDAPEST, VII, AKÁCFA-UTCA 50. TELEFON 13-70

◆ A Grafikai Szemle ◆ ◆ irodalmi pályázata ◆

A Magyarországi Könyvnyomdászok és Rokonszakma-
beliek Szakköre irodalmi bizottsága pályázatot hirdet a
Grafikai Szemlében közlendő szedéstechnikai, illetve
nyomatástechnikai tárgyú szakkikrekre.

Pályázati feltételek: 1. A pályázaton csakis szakköri
tagok vehetnek részt. 2. Egy-egy cikk *legfeljebb 200*
sornyi terjedelmű lehet s tárgyát a pályázó szabadon
választhatja s ugyancsak jogában áll azt tetszésszerinti
számu példával illusztrálni, mely példák esetleg két
színen nyomtatott mellékletek alakjában is tervezhetők.
Szívesen látná azonban az irodalmi bizottság, ha pályá-
zók olyan témákat dolgoznának fel, amelyekkel a magyar
szakirodalomban eddig nem foglalkoztak eléggé kimeri-
tően. Kívánatos az is, hogy a cikkek gyakorlati értékű
tárgyról szóljanak. 3. A beküldött dolgozatok szedés-
illetve nyomtatástechnikai tartalmuk szerint külön-külön
elbírálás és díjazás alá esnek. 4. Pályadíjak: Szedés-
technikai irányú szakkikre díjazására: I. díj 20 K,
II. díj 15 K, nyomtatástechnikai tárgyú cikkek díjazá-
sára: I. díj 20 K, II. díj 15 K. 5. Az irodalmi bizottság,
illetve a Grafikai Szemle szerkesztősége fentartják
maguknak azt a jogot, hogy a díjat nem nyert dolgo-
zatokat is leközölhessék s ez esetben azok sorhono-
rárium szerint díjaztatnak. 6. A díjak a viszonylag leg-
jobb dolgozatoknak okvetlenül kiadatnak. 7. A pályá-
művek idegen kézírással írva, címezve jeligével, jeligés
levélkével ellátva, folyó évi *július hó 15-ig* küldendők
be a Grafikai Szemle szerkesztőségéhez (VIII, Conti-
utca 4. Világosság-nyomda).

BERLINI KÖ- ÉS KÖNYV- NYOMDAI FESTÉKGYÁR

HANS WUNDER

G. m. b. H. Könyv- és könyomdai, fekete és
színes festékek. Legjobb minőségű
Germania-hengeranyag bármely
rendszerű gép számára (körforgó-
géphez is). Különlegesség: *Gloria*,
(festékpótanyag), a festék lehúzód-
ását meggátolja. Fénykék *Perga*,
nagyon elterjedt s szívesen veszik.
Wunder-fekete, fénylik és gyorsan
szárad, ezért igen ajánlatos ár-
jegyzékek nyomásához. Könyv-
kötőfestékek. Átnyomó-papírok:
Rekord, berlini és transparent

VEZÉRKÉPVISELŐSÉG ÉS EGYEDÜLI RAKTÁR:
GOLDSTEIN ADOLF, BUDAPEST
VII, KAZINCZY-UTCA 32. SZÁM. TELEFON 23-41

HERBST S. FOTOKEMIGRAFIAI MŰINTÉZET

Budapest, VIII, Bezerédi-u. 19 (saját ház)

TELEFON-SZ.: 424

*A legtokéletesebb és
legjobb gépekkel fel-
szerelt műintézet el-
fogad minden a repro-
dukáló szakba vágó
munkák kifogástalan
kivitelét. Különösen
ajánlja rézbe mara-
tott címke-készítme-
nyeit mindennemű
ipari célokra.*

Különféle klisék
ipari célokra
raktáron

TELEFON-SZ.: 424

*Megrendelő!
Az iroda azért van,
hogy pénzt vigy oda.
„Az idő pénz!”
Herbst jelszava,
Ne szólj sokat és
menj haza.
A kiszolgálás Herbst-
nél jó és pontos,
És ez a megrendelő-
nél fontos.*

Figyelmeztetjük
ciklus-
hirdetésünkre

RIGLER JÓZSEF EDE

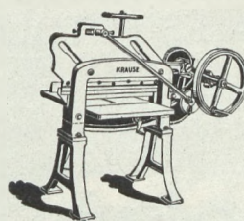
PAPIRNEMÜGYÁR
RÉSZVÉNY-
TÁRSASÁG
BUDAPEST

Boritékok

minden nagyságban és minőségben kaphatók. Külön készítésű boritékok gyorsan és jutányos áron készíttetnek. Ablakboriték-különlegességek. Gyászkeretű boritékok készítése. A különféle boritékok gyártására a legmodernebb gépek állanak rendelkezésünkre

KRAUSE

Vágógépek

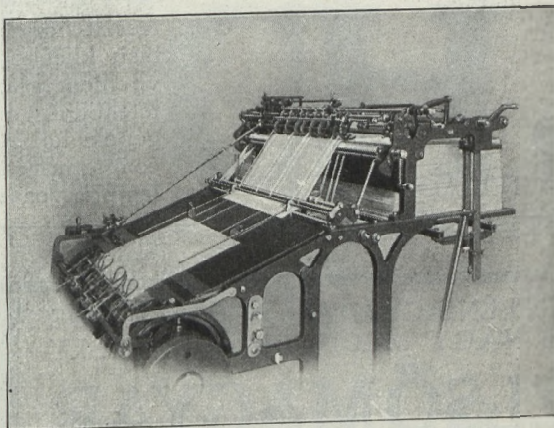
Legujabb és javított szerkezettel, teljesen vasból és acélból. Pontos késvezetéssel, könnyen igazítható késtartóval és asztallal. E vágógépet kétfős kerékszerkezet hozza működésbe.

Karl Krause gépgyár Leipzig 13

Képviseli: KAUFMANN GYULA grafikai szaküzlete, Budapest, VII., Kertész-utca 48. szám. Telefon 75-48

Koenig ívberakójának

előnyei: könnyű kezelés; csekély erőszükséglet, miután légszivattyu nélkül működik; az összes papírfajták feldolgozásához alkalmas; önműködő asztalemelés a papírvastagságának megfelelő külön beállítás nélkül; kényelmes alakváltoztatás; önműködő kikapcsoló szerkezet; mozgó oldalilleszték. A gyakorlatban kitűnően bevált és kiváló használhatóságát elterjedettsége bizonyítja.

Koenigs Bogenanleger

G. m. b. H.

Maschinen-
fabrik

Guben

Képviselő Magyarország és Ausztria részére

HUBER RAIMUND

a cs. k. kerék. törvényszék hites szakértője és becsüese
WIEN V2, SCHÖNBRUNNERSTRASSE 122
TELEFON-SZÁM (INTERURBAN) 5866.

KLISÉK: AUTOTIPIA,
KROMÓTIPIA, FOTO-
TIPIA ÉS FOTOLITO

KÖNIG ÉS TÁRSAI

FOTOCINKOGRAFIAI
MŰINTÉZETE, BUDA-
PEST, VII. KERÜLET,
WESSELÉNYI-U.54.SZ.
TELEFON-SZ.: 127-65

MINTÁK ÉS VÁZLATOK DIJTALANUL

CS. ÉS KIR. UDVARI BETÜÖNTÖDE,
RÉZLÉNIAGYÁR ÉS VÉSŐINTÉZET

BRENDLER KÁROLY ÉS FIAI

WIEN, VI. BEZ., MILLERGASSE 23.
Szállít teljes nyomda- és tömöntöde-berende-
zéseket a legmodernebb anyaggal a legolcsóbb
és legkényelmesebb fizetési feltételek mellett

Magyarország és az összes Balkán államok
vezérképviselője:

Kubinyi János, Budapest, V. ker., Erzsébet-
tér 15. szám, I. emelet. (Marokkói ház.)

Költségelőirányzatokat és mintalapokat kész-
séggel díjmentesen rendelkezésre bocsájtnak

AUTOTIPIA
FOTOTIPIA

FOTOLITO-
GRAFIA

TELEFON 679

Készít horgany- és rézmara-
tású kliséket a legszebb ki-
vitelben. Házonkívüli felvé-
teleket, ugymint építmények,
gépek, tájképek, festmények
és iparművészeti tárgyakról a
legjutányosabb árak mellett.

TELEFON 679

RÉZLÉNIAGYÁRTÁS, TÖMÖNTÖDE
ÉS NAGY MECHANIKAI MŰHELY

ELSŐ MAGYAR **B**ETÜÖNTÖDE

Dus raktárt tart magyar
és minden idegen éke-
zetűkönyv-és cimbetük-
ből, valamint körzetek,
rézléniák és különféle
felszerelési anyagokból.

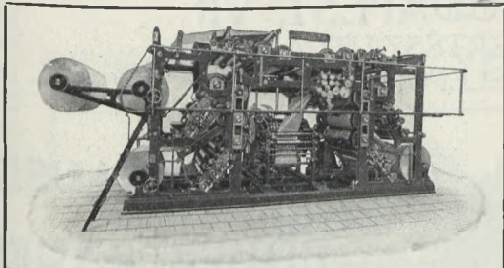
RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
BUDAPEST, VI. KERÜLET,
DESSEWFFY-UTCA 32.
TELEFON 23-70. SZ.

GALVANOPLASZTIKA, ÓLOMZÁR-
GYÁRTÁS ÉS BÉLYEGZÖMETSZÉS

Teljes könyvnyomdai
berendezések — gyors-
sajtókkal egyetemben —
a legjutányosabb felté-
telek mellett, rövid idő
alatt foganatosíthatnak.

EGYETEMES TABELLAALAPZAT, CZETTEL ÉS BENDTNER SZABADALMA

Maschinenfabrik
Augsburg-
Nürnberg A.-G.

Gyorsajtók és nyomdai
körforgógépek

Képviseelő Magyarország és Ausztria részére

POLACSEK JÓZSEF

WIEN, IV. BEZ., BELVEDEREGASSE 3.

MŰVÉSZI KIVITELŰ

RAJZOK ÉS

KILSEK

KÖNIG és BAYER-nél

BUDAPEST, VII. KAZINCZY-U. 32.

4-83: TELEFON: 4-83.

MINTÁK, AJÁNLATOK ÉS VÁZLATOK DIJ-
MENTESEK. FELVÉTEL HÁZON KIVÜL IS

FLINSCH

Betűöntőde

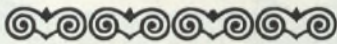
Újdonság:

Félkövér Bernhard-Antiqua,
a leghatásosabb betűtípus
reklámnymtatványokhoz.

Frankfurt a.M
Szentpétervár

HENGERÖNTŐ-MŰHELY LAPOS ÉS KÖR-
FORGÓ-GÉPEKHEZ. OLCSÓBB ÉS JOBB
AZ OTTHONI ÖNTÉSSEL

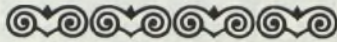

Első magyar könyv-
és könyomdai festék-
és hengeranyag-gyár

Berger és Wirth

Budapest IX, Márton-
utca 19. Telefon 56-64

Ujság-, diszmű-, illusztráció-,
mű- és mindenfajta színes
festékek, kencék, bronzok a
grafikai iparágak számára.
"Bianka", "Patent" és "Vik-
toria" hengeranyagok koc-
kázott és sima táblákban.

TÖRZSGYÁR: LIPCSE. FIÓKGYÁRAK:
BARMEN, BERLIN, SZENTPÉTERVÁR,
FLORENZ, PÁRIS, LONDON, NEWYORK

GRAFIKAI SZAKÜZLET KAUFMANN GYULA

BUDAPEST, VII
KERTÉSZ-UTCA 48.SZ.
TELEFON-SZÁM 7548.

KARL KRAUSE
gépgyár, Leipzig

POPPELBAUM

cs. és kir. udv. betüöntöde

R. GERHOLD

rézmetező műintézetének

KIZÁRÓLAGOS KÉP-
VISELETE

KÖLTSÉGVETÉSSEL, ÁRAJÁNLA-
TOKKAL DIJTALANUL SZOLGÁL

LEGRÉGIBB GYORSSAJTÓGYÁR AZ
EGÉSZ BIRODALOMBAN. ALAPITVA
1848. GYÁR: MÖDLING. WIENI FIÓK-
TELEP: III, WEISSGÄRBERSTR. 22—24.

Mödlingi Gyorssajtógyár

ezelőtt: Kaiser L. Fiai R.-T.

Magyarországi képviselő:
Róna József mérnök, szerelő-
és gépműhelye, Budapest, III.,
Bécsi-ut 42. Telefon-szám 54-48.

Egyszerű könyvnyomdai gyorsajtlók vasuti
és körmozgású menettel. Kromó- és auto-
tipia-gépek frontkirakóval vagy anélkül.
Rapid-gyorsajtlók görgőjáráttal. „Doppel-
rapid“ Miehle-rendszerű kétfordulatu gyors-
ajtlók. Különleges körforgógépek gyártása.
Tökéletes kivitel, gyors és igen könnyű járás.
Különféle új és javított gépek nagy raktára.

WALDMANN FERENC

BUDAPEST, V,
FALK MIKSA-U.13

PAPIRGYÁRI RAKTÁR

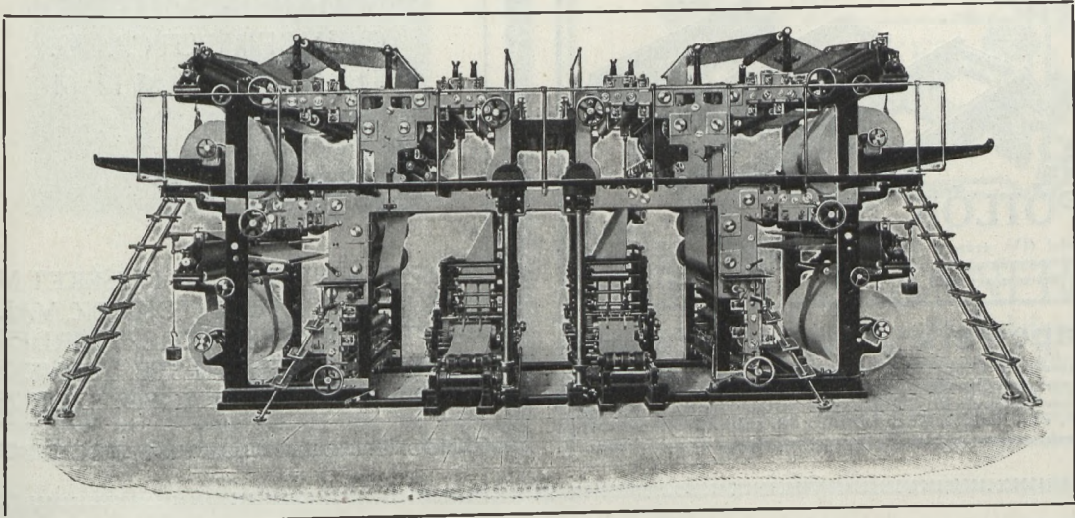
CÉGJEGYZŐK: ACZÉL
MÁRTON, BILD LIPÓT.
TELEFON INTERUR-
BAN 96—19 ÉS 142—51

Állandó nagy raktár a nyomdászati
szakmában előforduló papirban. Több
előkelő papirgyár lerakata. Különleges-
ségek: különféle boríték- és levélpapír,
kromó-, illusztrációs nyomó- és könyv-
papirokbán. Kívánatra papírmintákat
azonnal küldünk ingyen és bérmentve

VOGTLÄNDISCHE MASCHINENFABRIK A-G

PLAUEN I. V.

EURÓPA LEGNAGYOBB KÖRFORGÓGÉPGYÁRA

Legnagyobb munkaképességű 64 oldalas négy-
tekerces, teljesen szalagnélküli körforgógép

64, 60, 56, 52, 48, 44, 40, 36, 32, 30, 28, 26, 24, 22, 20, 18, 16, 14,
12, 10, 8, 6, 4 és 2 oldalas hirlapok nyomtatására és hajtogatására.

*Ezen körforgógép-típusból eddig 24 darab részint szállított,
részint megrendelés folytán építés alatt áll.*

Az utolsó öt év alatt 60 darab

négy- és kétekerces körforgógép, 64 illetve 32 oldalas
lapok nyomtatására szállított, illetve megrendelés foly-
tán épülőfélben van. Felülmulhatatlan teljesítőképesség!

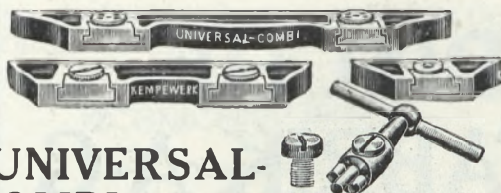
*Mindenféle körforgógépek gyártása újság-, illusztráció-, mű-, jegy- és
hasonló nyomtatványok nyomtatására. A legmodernebb öntődei beren-
dezések. Kompletts gyorsöntőgép Rotoplate. Hajlító- és adjusztálógépek*

Számítások és árvetések készséggel adatnak. Képviseelő Magyarország és Ausztria részére
PAUL KEIL, WIEN XVIII₁, WÄHRINGERSTRASSE 135

Szolid, tartós
és megbízható

ZÁRÓKÉSZÜLEK!

„UNIVERSAL-COMBI“

a legelterjedtebb és legkedveltebb biztonsági zárókészülék öt lyukkal, négyszögű, hasítékos vagy fogkoszorus.

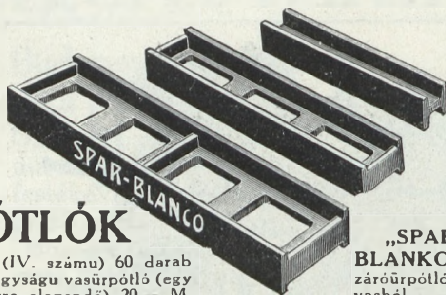
Egyszerű:		Kettős:	
5 cm. M. 2.40	20 cm. M. 4.—		
10 cm. M. 2.50	23 cm. M. 4.—		
12 cm. M. 2.60	25 cm. M. 4.—		
13 cm. M. 2.70	30 cm. M. 4.20		
15 cm. M. 2.80	35 cm. M. 4.30		
18 cm. M. 2.90	40 cm. M. 4.40		

26294

Olcsó,
könnyű és
rendkívül
tartós

VAS- ÜRPOTLÓK

Egy készlet (IV. számú) 60 darab különböző nagyságú vasürpótló (egy négyzetméterre elegendő) 20. — M.

„SPAR-BLANCO“
záróürpótlók
vasból.

Kempewerk-gépgyár, Nürnberg

Különlegességei: tömöntődei, chemigrafiai és galvanoplasztikai gépek és a nyomtatóiparban használatos mindennemű vasanyagok. Magyarországi képviselő: GOLDSTEIN ADOLF grafikai szaküzlet, Budapest, VII., kerület, Kazinczy-utca 32. szám. Telefon 23-41.

CINKOGRAFIAI
MŰINTÉZET

KOBLINGER GYULA

BUDAPEST, VII. KER.,
CSENGERY-UTCA 22.
TELEFON-SZÁM 14-61

KÉSZIT MINDENMŰ KLISÉKET MŰVEKHEZ, FOLYÓIRATOKHOZ, VALAMINT ÁRJEGYZÉKEKHEZ, HIRDETÉSEKHEZ. ÉPÍTÉSZETI STB. TERVEKET FOTOLITOGRAFIAILAG SOKSZOROSIT

MODERN KÖNYVKÖTÉSZET ÉS ARANYOZÓ MŰINTÉZET

KLEIN FERENC ÉS TÁRSA

BUDAPEST, VI, DESSEWFFY-UTCA 43. SZÁM. TELEFON 54-46

Admiral! Utolsó újdonság!

A legsikerültebb betüöntődei termék! Előkelő metszése és formája miatt rendkívül hatásos!

Wilhelm Woellmer's betüöntődéje
és rézlénia gyára : Berlin SW 48

FŐKÉPVISELET ÉS ÁLLANDÓ RAKTÁR
MÜLLER TESTVÉREK
 BUDAPEST, V, SÓLYOM-UTCA 13. SZÁM

WOTTITZ MANFRÉD

Budapest, VI, Eötvös-utca 48. Telefon 18-99.
 Dombornyomásokhoz való stanznik, fototipiák,
 kemigrafiák, autotipiák, klisék három- és négy-
 színű nyomáshoz. Fényképfelvétel házon kívül

Ne vásároljon semmiféle

Ha bármilyen
 gépjavitásra
 van szüksége
 szólítsa fel a
146-96.
 telefonszámot

perforálógépet, perforálóléniát, számláló és számozógépet lábajtásra, kézi számozókészüléket, jegynyomó-, számozó- és fűzőgépet, sodronyt, vágógépet, karton- és papirlemezvágóollót stb., mielőtt árajánlatot nem kérne a

Herrmann és Karig gépgyártól

Budapest, VIII. kerület, Mária-utca 24-26. szám

BERTHOLD H.

RÉZLÉNIAGYÁR ÉS BETÜ-
 ÖNTŐDE RÉSZVÉNY-TÁRS.

BERLIN SW

Kizárólagos vezérképvi-
 selőség Magyarországon
 és a Dunaí tartományok
 részére

PUSZTAFI ZSIGMOND • BUDAPEST V

Block és Block-dísz

Gleitsmann

Brüsszeli világkiállítás
1910: Grand Prix.
Turini világkiállítás
1911: versenyen kívüli
jurytag.

E. T.

**könyv- és
könyomdai festékgépek
Budapest**

Különlegesség: gyorsan száradó fekete festékek. Könyvnyomáshoz: CITO. Könyomáshoz: PERFEKT. A festékek több minőségben és különféle árakban kaphatók. Színes festékek. Kencék. „Saxonia“ hengeranyag.

Képviselet: Tanzer Miksa, grafikai szaküzlet
Budapest, VII, Akácfa-utca 50. Telefon 13-70

HERMANECI PAPIRGYÁR

RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
BUDAPEST VI, GYÁR-U. 38

GYÁRT: FINOM, FAMENTES
IRODAI ÉS MERITETT, RAJZ-
ÉS SZÍNES PAPIROKAT, STB.
ROTÁCIÓS PAPIR GYÁRTÁSA

STEMPEL D.

BETÜÖNTŐDE • R.-T. • FRANKFURT AM MAIN

RÉZLÉNIAGYÁR

Gyártja a Mergenthali szedőgépbetűit kézi szedésre való használatra. Galvano-
plasztika. Vésnöki intézet. — Kiválóan szép és praktikus újdonságok a modern
nyomdai munkák kivételéhez, úgymint. könyv-, akcidens-, körlevél- és írott
betűkből, iniciálék, körzetek, ornamentek, díszítések, polytypok, vignetták stb.
Több ötszáz személynél foglalkozásban. Kivitel minden országba. Ékezetek
minden nyelvhez.

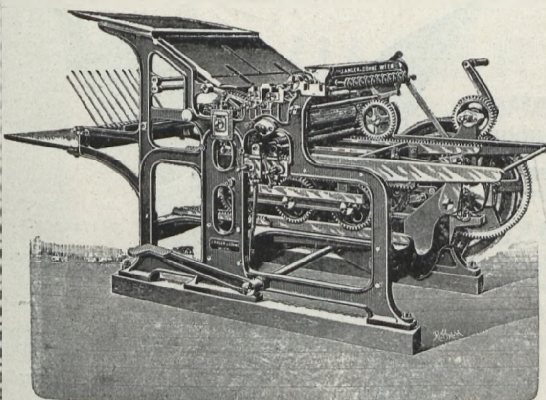
Költség-
ajánlattal és mintákkal készséggel szolgál a magyarországi vezérképviselőt

SILBERER ADOLF, grafikai szaküzlet
BUDAPEST, VII, Akácfa-utca 45. Telefon 152-11

Ingeborg-Antiqua

GÉPGYÁR ÉS VASÖNTÖDE
Josef Anger & Söhne
 WIEN-HERNALS, HAUPTSTR. 122

Szállít legujabb és legjobb szerkezetű gépeket könyv- és könyvnyomdák, papírgyárak, könyvkötők, üzleti könyveket készítő gyárak, dobozgyártók részére legolcsóbban a legkedvezőbb fizetési feltételekkel. Magyarországi képviselő

Silberer Adolf, grafikai szaküzlet Budapest, VII, Akácfa-utca 45. Telefon 152-11

Ne használjunk rongyot,

mert olcsóbb, gazdaságosabb és a célnak megfelelőbb a **mosható géptörülőkendő!**

A budapesti nagyobb nyomdákban csakis gépkendőket használnak tisztító anyagul. Felvilágosítással, árajánlattal, mintakendővel és elsőrangú referenciával szívesen szolgál

SZABÓ REZSŐ GŐZMOSÓGYÁRA

Budapesten, IX., Soroksári-ut 138. szám. Telefonszám 54-12

Használjunk kölcsöntörülközőket.

Gutenberg-Haus Gebr. Geel, grafikai szaküzlet

Wien VII₂, Lerchenfelderstr. 37

TÁVIRATI CIM: GEEL, WIEN. FIÓKTELEP: PRÁGÁBAN. ALAPITTATOTT 1884. ÉVBEN.

MAGYARORSZÁGON KÉPVISELI: KRAMMER LIPÓT, BUDAPEST, VI, BAJNOK-UTCA 26. SZÁM

AZ EREDETI MERGENTHALER

Kő- és könyvnyomdai gyorsajtók a legujabb és legversenyképesebb kivitelben. Taposó-gyorsajtók: Eredeti „Viktoria” tégelynyomógépek a legfinomabb ábra- és dombornyomáshoz. Eredeti „Viktoria-Herkules” a legerősebb dombornyomáshoz. „Viktoria-Merkur” tégelynyomógép finomabb akcidens- és merkantil-munkákhoz. Eredeti „Liberty” tégelynyomógépek tányérfestékezéssel. Segédgépek, kellekek, anyagok nyomdák, könyvkötészetek és a rokonszakmák részére csak elsőrendű kivitelben. Nyomda-berendezések. Faber és Schleicher-gyártmányu litografiai gyorsajtók.

LINOTYPE

SORSZEDŐ- ÉS ÖNTŐGÉPEK
 KIZÁRÓLAGOS ÁRUSÍTÓI MAGYARORSZÁGON,
 AUSZTRIÁBAN ÉS A BALKÁN ÁLLAMOKBAN.

A **LINOTYPE HATFÉLE** kivitelben készül:
Egybetűs sorszedő- és öntőgép **LINOTYPE**.
Kétbetűs sorszedő- és öntőgép **LINOTYPE**.
Kétbetűs sorszedő- és öntőgép **IDEAL**.
Kétbetűs kettős táru sorszedő- és öntőgép **LINOTYPE** (négyféle betű szedéséhez).
Legujabb!
Hárombetűs sorszedő- és öntőgép **LINOTYPE**.
Hárombetűs kettős táru sorszedő- és öntőgép **LINOTYPE** (hatféle betűtípus szedéséhez).

J. G. SCHELTER & GIESECKE LEIPZIG

BETŰÖNTŐDE • • GÉPGYÁR

Phönix tégelynyomó-sajtó

egyszerű és leginomabb kivitelű nyomtatványok, autoty-
piák, valamint három- és többszínnyomások, dombornyomá-
sok és stanolások részére. Önműködő kézzelvezető-készülék.

Windsbraut egy- és kétfordulatú gyorsajtó
újság- és akcidens-nyomások részére. Önműködő ívberakó-
készülék. Kitűnő festékező- szerkezet. Önműködő ol-
dal- és mellső illesztékek és ennek következtében kitű-
nően pontos sorogyen (regiszter) és egyéb előnyök.
Kényelmesen kezelhető. Rendkívüli gyorsaság. Óránkint
3400 nyomás érhető el.

Önműködő számozó- és számláló-készülékek.

Betűk, mindenféle körzetek és díszítések, akcidens-mun-
kákhoz, újságokhoz és könyvekhez. Hirdetési betűk. Rézvo-
nalak és rézdiszítések. Arany- és dombornyomású lemezek.
Rézbetűk és körzetek könyvkötők részére. — Galvano-
plasztika. Maratási műterem. Autotypiák. Teljes tömöntő-
dei berendezések. — Nyomdai kellékek.

Bővebb felvilágosítással szolgál

POLLÁK MÓR

Magyar- és Gácsország vezérképviselője
BUDAPEST, V. ker., Géza-utca 3. I. emelet

DR. WEINWURM-ANTAL

BUDAPEST, IV. KÁROLY-UTCA 3.

ALAPÍTTATOTT
1864

TELEFON SZ.
1700

KÉSZIT
CINKOGRAFIAI

CHROMO-
AUTOTYPIAI

KLISÉKET

LEGGONDOSABB
KIVITELBEN

HÁZONKIVÜLI
FÉNYKÉP-
FŐLVÉTELEKET

OLAJFESTMÉNYEK
IPARMŰVÉSZETI
TÁRGYAK ÉPÜLE-
TEK ÉS BELSŐ BE-
RENDEZÉSEKÉRT

ELSŐ MAGYARORSZÁGI

FÉNYKÉPÉSZETI

CINKOGRAFIAI

SOKSZOROSÍTÓ

MŰINTÉZETE

ELSŐ MAGYARORSZÁGI
MŰINTÉZÉS.

KÁROLY-UTCA 3. szám BUDAPEST KÁROLY-KÖRUT SAROK

GRAFIKAI GÉPGYÁR RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

Saját gyártmányú amerikai tégelynyomó-sajlók, papir-
vágó-, perforáló-, korrekturalehúzó- és lemezollógépek.
Szedőhajók, sorzók, stégek, zárókarikák, vas-ürslégek és
különféle használt és tökéletesen javított nyomdai és
könyvkötőgépek raktára. Mindenféle gépek javítása, ugy-
szintén teljes nyomdák áthelyezése elfogadtatik. Teljes
nyomdaberendezések jutányos árak mellett szállíttatnak.

BUDAPEST, V, CSANÁDI-UTCA
3. SZÁM. TELEFON-SZÁM 52-71

FISCHER ÉS MIKA BETŰÖNTŐDE R.-T. BUDAPEST

VI, RÉVAY-UTCA 6. SZ. TELEFON 28-62

Elvállal egész nyomdai berendezéseket. Célszerű és divatos
könyv- és címbetűkből nagy választékot tart. Készletben
tart: szerb és héber betűket, körzeteket és kizárásokat,
nyomdai szerelvényeket, betűszekrényeket és állványokat
a legjobb minőségben. Ajánlja szab. nyomdai vonalzó be-
rendezését táblázatszedéshez. Egy oktáv garnitúra 20 K

LESSING-ANTIQUA

MINT KÖNYV- ÉS CÍMIRÁS ELSŐRANGU!

WILHELM WOELLMER'S

BETŰÖNTŐDÉJE ÉS RÉZLÉNIAGYÁRA / BERLIN SW 48

MÜLLER ÉS ADLER

KOSZORUSZALAG-NYOMDA, KŐ-
ÉS KÖNYVNYOMDAI-MUNKÁK

..... FELVÉTELE .....

KOSZORU- ÉS CSOKOR-SZALAGOK
MINDEN MINŐSÉGBEN KAPHATÓK
ARANY-, EZÜST-ROJTKOK ÉS ARANY-
ZSINÓR • I. RENDŰ CREPP PAPIROK
NAGY RAKTÁRA • PAPIR-ÉS SELYEM-
MANCHETTÁK MINDENFÉLE SZINBEN

TELEFON
160—54.

TELEFON
160—54.

BUDAPEST, IV., VÁMHÁZ-KÖRUT 2. SZ.

Gyakorlati példa

Roth József nyomása

BERGSMANN ALADÁR

PAPIRKERESKEDÉSE

BUDAPEST, VI., ANDRÁSSY-ÚT 57.

TELEFON 83-37. SZÁM

KŐ- ÉS KÖNYVNYOMDAI MUNKÁK VÁLLALATA, ÜZLETI
KÖNYVEK RAKTÁRA, MODERN IRODA BERENDEZÉSEK

Gyakorlati példa

Roth József nyomása

FESTŐ, MÁZOLÓ ÉS BUTORFÉNYEZŐ

IFJ. WOX
FERENCZ

FA-ÉS MÁRVÁNYUTÁNZATOKAT A LEGSZÉBB KIVITELBEN KESZIT. A BUTOROK FÉNYEZÉSÉT A LEGJABB FRANCZIA ÉS DÉLAMERIKAI MÓD. SZEREK SZERINT VÉGI

SZENTES, CSEMETE-UTCZA 34. SZÁM

1. példa

IFJ. WOX FERENCZ
FESTŐ, MÁZOLÓ ^{BB} BUTORFÉNYEZŐ

FA-ÉS
MÁRVÁNY-
UTÁNZATOK
LEGMODERNEBB
ÉS SZÉP KIVITELBEN
A BUTOR FÉNYEZÉSÉT
EREDETI FRANCZIA
ÉS DÉLAMERIKAI
MÓDSZEREK
SZERINT
VÉGI ^{BB}

SZENTES
CSEMETE-UTCZA 34. SZÁM

3. példa

IFJ. WOX FERENCZ

FESTŐ, MÁZOLÓ ÉS BUTORFÉNYEZŐ

FA-ÉS MÁRVÁNYUTÁNZATOK LEGMODERNEBB ÉS LEGSZÉBB KIVITELBEN. A BUTOROK FÉNYEZÉSÉT A LEGJABB FRANCZIA ÉS DÉLAMERIKAI MÓD. SZEREK SZERINT VÉGI

SZENTES
CSEMETE-UTCZA 34

2. példa

IFJ. WOX FERENCZ

FA- és márványutánzatok legmodernebb és szép kivitelben.

**FESTŐ, MÁZOLÓ
BUTORFÉNYEZŐ**

*A butorok fényezését eredeti francia és délamerikai mód-
szerek szerint végzi.*

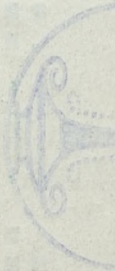
SZENTES, CSEMETE-UTCZA 34

4. példa

ВІДЛОМЪ ЕМЛЕКО
ЛЕГІО, ММКОЛО

ВІДЛОМЪ ЕМЛЕКО
ЛЕГІО, ММКОЛО
ВІДЛОМЪ ЕМЛЕКО
ЛЕГІО, ММКОЛО

IFJ. WOX FERENCZ

BUTORFÉNYEZŐ · FESTŐ

·ÉS· MÁZOLÓ·

☒
FA-ÉS
MÁRVÁNY-
UTÁNZATOK
LEGMODERNEBB
ÉS SZÉP KIVITELBEN
A BUTOR FÉNYEZÉSÉT
EREDETI FRANCZIA
ÉS DÉLAMERIKAI
MÓDSZEREK
SZERINT
VÉGZI
☒

SZENTES

CSEMETE-UTCZA · 34 · SZ.

5. példa

**IFJ. WOX
FERENCZ**

**FESTŐ, MÁZOLÓ,
BUTORFÉNYEZŐ**

Fa- és márványután-
zatok legmodernebb és
szép kivitelben. Butor-
fényezést legújabb dél-
amerikai vagy francia
módszer szerint végez

**SZENTES
CSEMETE-UTCZA 34**

6. példa

FESTŐ, MÁZOLÓ ÉS BUTORFÉNYEZŐ

IFJ. WOX FERENCZ

FA- ÉS MÁRVÁNYUTÁNZATOKAT A LEGSZEBB
ÉS LEGMODERNEBB KIVITELBEN KÉSZIT. ♦♦♦ A
BUTOROK FÉNYEZÉSÉT EREDETI FRANCZIA ÉS
DÉLAMERIKAI MÓDSZEREK SZERINT VÉGZI □□

SZENTES

CSEMETE-UTCZA 34. SZ.

7. példa

**IFJ. WOX
FERENCZ**

**FESTŐ, MÁZOLÓ ÉS
BUTORFÉNYEZŐ**

Fa- és márványutánzatok
legmodernebb és szép
kivitelben. :: :: A butorok
fényezését eredeti francia
és délamerikai módszerek
szerint végzi. Müintézet:

**SZENTES
CSEMETE-UTCZA 34**

8. példa

187. WOX
FERENCZ
FESTO MÄZÖLÖ
AUTOMÉNYEZÖ

3-4-5-6-7-8-9-10-11-12-13-14-15-16-17-18-19-20-21-22-23-24-25-26-27-28-29-30-31-32-33-34-35-36-37-38-39-40-41-42-43-44-45-46-47-48-49-50-51-52-53-54-55-56-57-58-59-60-61-62-63-64-65-66-67-68-69-70-71-72-73-74-75-76-77-78-79-80-81-82-83-84-85-86-87-88-89-90-91-92-93-94-95-96-97-98-99-100

SZENTES

ESZTERÉ-UTCA 34

187. WOX
FERENCZ
FESTO MÄZÖLÖ ÉS
AUTOMÉNYEZÖ

3-4-5-6-7-8-9-10-11-12-13-14-15-16-17-18-19-20-21-22-23-24-25-26-27-28-29-30-31-32-33-34-35-36-37-38-39-40-41-42-43-44-45-46-47-48-49-50-51-52-53-54-55-56-57-58-59-60-61-62-63-64-65-66-67-68-69-70-71-72-73-74-75-76-77-78-79-80-81-82-83-84-85-86-87-88-89-90-91-92-93-94-95-96-97-98-99-100

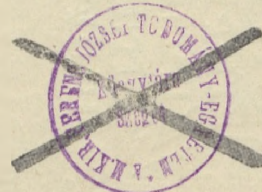
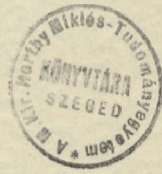

SIGMUND · FRIEDBACH

UND · FRAU · ERI · AUBEN ·
SICH · SIE · ZUR · TRAUUNG ·
IHRER · JOCH · TER · HILDA ·
MIT · HERN · ALADAR ·
ROSENBERG · WELCHEM ·
26 · D · M · VORMITAG · 11 · UHR ·
IM · ISR · KULTUS · TEMPEL ·
IN · BUDAPEST · STATIFIN ·
DEN · WIRD · HOFLICH · ST ·
EINZULADEN ·
WIEN · IM · MONAT · MAI · 1912

OSENBERG · IGNAZ

ES · NEJE · TISZTELETT ·
MEGHIVJAK · ALADAR ·
FIUKNAK · FRIEDBACH ·
HILDA · KISSZONNYAI ·
FOY · O · HÓ · 26 · AN · DÉLEUT ·
1 · ÓRAKOR · A · DOHÁNY ·
UTC · AI · IZRAELIT · A ·
TEMPLOMBAN · TART ·
TÁNDÓ · ÉGYZBÉKELESI ·
ÜNNEPELYER ·
BUDAPEST · 1912 · MAJUS · HÓ

PALATINUS KŐ- ÉS KÖNYVNYOMDAI MŰ- INTÉZET KÖNYVKÖTÉSZET

BUDAPEST, IV. KER., PAPNÖVELDE-UTCA 8. SZÁM

TELEFON 127—83.

TELEFON 127—83.

Budapest, a postabélyeg kelte

TCIMEDDEL van szerencsénk tisztelettel közölni, hogy
Budapesten, IV. ker., Papnövelde-utca 8. szám alatt, az
egyetemi templommal szemben **PALATINUS** néven a
mai kor igényeinek megfelelő, modern betűkkel berendezett

KŐ- ÉS KÖNYVNYOMDÁT

alapítottunk. Cégünk működési köre kiterjed a grafikai ipar-
ágban foglalt összes munkákra. Ugymint: kereskedelmi nyom-
tatványok, üzleti mérlegek, levélpapírok, számlák, értesítések,
körlevelek, prospektusok, névjegy- és cégkártyák, esküvői- és
báli meghívók, gyászjelentések, valamint bármilyen művek
és egyéb kiadványok modern kivitelben való elkészítésére stb.
Izléses és tiszta munkáról, szolid árakról, valamint előzékeny
és pontos kiszolgálásról előre is biztosítjuk. ❦❦❦❦❦❦❦❦❦❦

❦❦ Amidőn nyomtatványszükségletének fedezésénél t. Cimed
figyelmét vállalatunkra felhívjuk, kérjük, hogy b. megrendelé-
sével bennünket mielőbb megtisztelni sziveskedjék. Telefon-
hívásra a rendelések átvételére személyesen jelentkezünk.
Árjegyzékek és hírlapok részére a kedvezményes postaszál-
litást t. megrendelőinknek készséggel megszerezjük. ❦❦❦❦❦❦❦❦❦❦
❦❦ Posta útján tett vidéki megrendelések 48 óra alatt esz-
közöltetnek. ❦❦❦❦❦❦❦❦❦❦❦❦❦❦❦❦

❦❦ Remélve, hogy üzleti műkö-
désünkben nagybecsü pártfogását
megnyerjük, maradtunk tisztelettel

PALATINUS

— KŐ- ÉS KÖNYVNYOMDA —

BUDAPEST, IV., KERÜLET
PAPNÖVELDE-UTCA 8. SZ.

Budapest, a postabélyeg kelle

T CIMEDEL van szeretnénk tisztelttel közölni, hogy
Budapest, IV. ker., Papnövelde-utca 8. szám alatt, az
szgytemi templommal szembe PALATINUS néven a
mai kor igényeinek megfelelő modern betűkkel berendezett

KÖ-ÉS KÖNYVNYOMDÁT

alapítottunk. Cégünk a magyarországi összes sajtó- és nyom-
tatványok üzleti méreteg, illetve a kiskereskedelmi, számlák, értesítések,
költségek, prospektusok, névjegyek és cégkártyák, esküvői- és
báli meghívók, gyászjelentések, valamint bármilyen más művek
és egyéb kiadványok modern kivitelben való elkészítésére stb.
léless és tiszta munkáról, az old árakról, valamint előkészít
és pontos kiszolgálásról előre is biztosítunk. ~~tel. 127-88~~
Amidőn nyomtatványaink elkészítésének lezárásánál t. Cimed
figyelmét vállalatunkra felhívjuk, kérjük, hogy b. megrendel-
sével bennünket mielőbb megistartalni sziveskedjék. Telefon-
hívásra a rendelések átvételére személyesen jelentkezünk.
Árjegyzékek és hirdatok részére a kedvezményes póstaad-
lést t. megrendelőinknek készséggel megismerjük. ~~tel. 127-88~~
Pósta útján tett vidéki megrendelések 48 óra alatt esz-

közölttemek. ~~tel. 127-88~~
Jelműve, hogy üzleti működésünkben nagybecsű pártfogását megnyerjük, maradjunk tisztelttel
BUDAPEST, IV. KERÜLET
PAPNÖVELDE-UTCA 8. SZ.
KÖ-ÉS KÖNYVNYOMDA

PALATINUS

Gleitsmann & J.

festékgyárai

Budapest
Dresden, Wien,
Turin, Kopenhága,
Trelleborg.

Refugium.

Száritópaszta 5130.

Nyomópaszta 5012.

Gleitsmann E. T. festékgyárai

Budapest, Dresden, Wien, Turin, Kopenhága, Trelleborg

Különlegességek: Nyomáskész valamint gyorsan száradó tollfestékek „Perfekt”. — Abrafestékek „Cito.”
Abrafesték minden faj fénytelen papiroshoz stb.

Normalfesték három- és négyszínnyomáshoz. — Autochromfekete és színes festékek. — Hangjegy-festékek. — Bronzfestékek. — Hengeranyag.

Refugium

Refugium kitünő szer megszáradt festék feldolgozására, különösen alkalmas beszáradt festéket feldolgozhatóvá tenni.

Refugium pótolja a hengerek és festék-cylinder mosást. A gép mosás nélkül is egy napról a másikra hagyható, miután néhány csepp „Refugium” a festékcylinderre fecskendezve teljesen elegendő, hogy akadálytalan továbbnyomás lehetséges legyen, a gépnek hosszabb ideig való állása után is.

Refugium különösen gyorsan száradó, tehát fényfestékeknel is sikeresen alkalmazható.

Száritópaszta 5130.

Száritópaszta 5130 melynek konszisztenciája a festékhez alkalmazva van, minek következtében nincs befolyással a festék erősségére, mi más száritóanyagoknál, mint pl. „Siccativ” fennáll.

Száritópaszta 5130 nem illanó készítmény, elkerüli tehát a festék ragadását és a nagyon gyors száradását, elősegíti a nyomtatványok biztos száradását.

Száritópaszta 5130 igen simulékony, és ennek következtében akár a festékasztalon, vagy festékszekerényben vegyithető, épen úgy keverhető már a festékdörzsölésnél hozzá.

Száritópaszta 5130 használatban igen takarékos, aszerint a papír minősége, vagy a festék neme szerint 2—5% pótlék elegendő gyors száradás eléréséhez. Csak nagyon rosszul száradó festékek megfelelően több pótlékot igényelnek. A nyomás ragadása még dús pótlék vegyítésénél is ki van zárva.

ooo

Ára kgr.-ként K 3.50

Refugium

Refugium fokozza a festéknek a papíron száradóképességét, megakadályozza azonban a hengerre való száradást.

Refugium egyformán alkalmas fekete és színes festékhez.

Refugium csak cseppenként alkalmazandó, miért is használatban igen takarékos.

Refugium nem támadja meg a hengereket, hanem konzerváló tulajdonságánál fogva emeli azok ruganyosságát és ezáltal a hengerek hosszabb ideig való használatát elősegíti.

ooo

Ára kgr.-ként K 6.—

Nyomópaszta 5012.

Nyomópaszta 5012 évek óta **nélkülözhetetlen segédeszköz** számos kö- és könyvnyomdában, és általános kedveltségnek örvend.

Nyomópaszta 5012 minden festéket, de különösen megsűrűsödött festéket felriszit, megakadályozza a köré való leülepedést, valamint a nyomtatványok összeragadását, színes festékek keverésénél előnyös a vegyítése.

Nyomópaszta 5012 elősegíti a festék gyors beszívását, fényezett papírnál ennél fogva nagy előnnyel használtatik.

Nyomópaszta 5012 elhárítja chromo-papíron a festék tépését, emeli a festék fedőképességét, kiválóan konzerváló és ezért elteendő festéknél igen alkalmas.

Nyomópaszta 5012 nincs befolyással a festék színére, ellenben nehezen feldolgozható festékek, mint pl. ultramarin, cinnober, és földfestékek nyomóképességét tetemesen emeli.

ooo

Ára kgr.-ként K 4.50

Kivánatra mintával teljesen díjtalan szolgálók.

Nyelvtanulás – mulatság!

Schidlof

Új, könnyű és praktikus módszer világnyelvi megtanulására.

1000 szó gyakorlati módszere idegen nyelvek magánúton való megtanulására. Eddig a következő nyelvekre jelent meg: Angol nyelvtan. Átdolgozta dr. Germanus és dr. Lutzó Hugó. Francia nyelvtan. Átdolgozta dr. Honfi Rezső. Német nyelv = 10 füzetben teljes. Ára bármelyiknek szép díszes tokban 5 korona. Kapható minden fővárosi és vidéki könyvkereskedésben

Mikszáth Kálmán

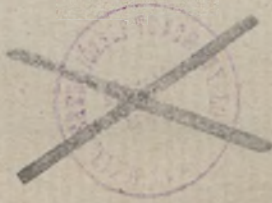
összes munkái jubiléris
díszkiadása. Közre-
bocsátotta az író negy-
ven éves jubileumára
alakult orsz. bizottság.

25 kötet

pompás díszkötésben

150 kor.

előfizetési áron. Fizetési
feltételek a következők:
3 K havi részlet mellett
egyelőre 8, 4 K havi
részlet mellett 17 és 5 K
havi részlet mellett szá-
lítottuk a teljes 25 kötetet

M. KIR. POSTATAKARÉKPÉNZTÁRI CHEQUE- ÉS CLEARING SZÁMLA SZÁMA: 22313
TELEFON SZÁM: 20 HUSZÁR ISTVÁN NYITRA TELEFON SZÁM: 20
POSTAFIÓK SZ.: 34 BOTTYÁN-UTCA 2. SZÁM POSTAFIÓK SZ.: 34

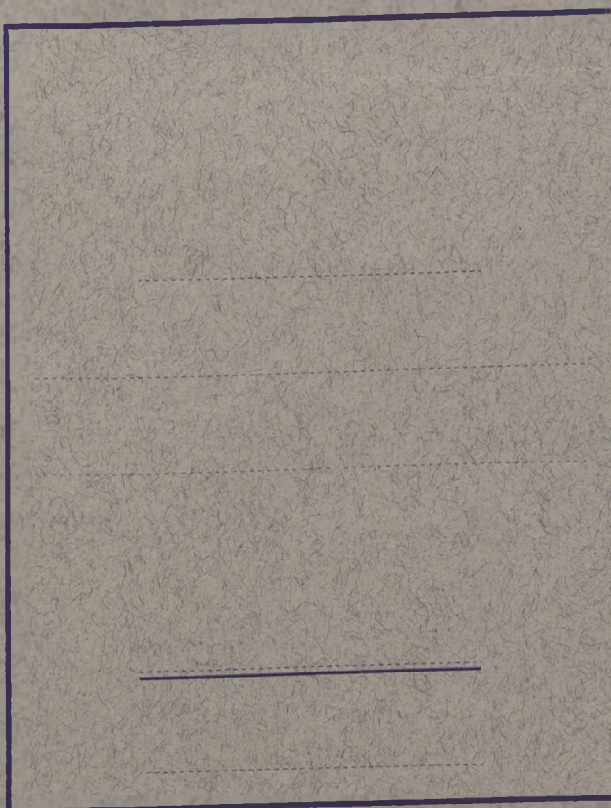
KÖNYV-, MŰ-, ZENEMŰ-, PAPIR-, IRÓ- ÉS RAJZSZERKERESKEDÉS, KÖNYVNYOMDA
HIVATALOS KÖZS. ÉS KÖRJEJYZŐI NYOMTATVÁNYRAKTÁR, KÖNYVKÖTŐ MŰHELY

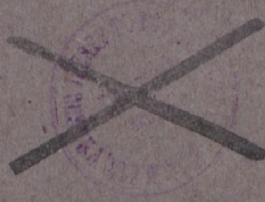
NYITRA, 191.....

HUSZÁR ISTVÁN
: NYITRA :
BOTTYÁN-UTCA

KÖNYV-,
MŰ-, ZENEMŰ-,
PAPIR-, IRÓ- ÉS RAJZ-
ESZKÖZ KERESKEDÉS
KÖNYVNYOMDA, HIV.
NYOMTATVÁNYRAKTÁR
KÖNYVKÖTŐ MŰHELY
HELYI TELEFON
SZÁM 20

HORVÁT LAJOS

GRAFIKAI SZAKÜZLETE · BUDAPEST

VI. DÁVID UTCA 8 · TELEFON 123-09

VEZÉRKÉPVISELETEK: BETÜK: BAUERSCHÉ GIESSEREI · RÉZ-
LÉNIÁK: ZIEROW & MEUSCH · NYOMDAGÉPEK: A. HOGENFORST
GYORSSAJTÓK: MASCHINENFABRIK JOHANNISBERG · ELVÁLLAL
TELJES NYOMDA BERENDEZÉSEKET · ÁLLANDÓ NAGY RAKTÁR
ÚJ ÉS HASZNÁLT GÉPEKBEN, SZERELVÉNYEKBE, ANYAGBAN

: ZELINKA ÉS : HALBROHR :

Szállít különféle
papírlemezeket
könyvkötészeti és
technikai célokra
minden minőség-
ben s nagyságban

BUDAPEST, SOROKSÁRI-ÚT
37. SZÁM. TELEFON-SZ. 57-48

Szállít géptisztító
rongyot mosva és
fertőtlenítve. ☞☞
Vesz papírhulla-
dékot papírgyár-
tási célra. ☞☞☞☞

BAUER

FRANKFURT A. M. ÉS BARCELONA

ALAPITVA 1837

A LEGRÉGIBB ÉS LEGSZÁLLÍTÓ- KÉPESEBB BETÜÖNTŐDE

300 MUNKÁS ÉS HIVATALNOK · LEGMAGASABB
KITÜNTETÉSEK: ÁLLAMI-ÉREM, GRAND PRIX STB

Vezérképviselő Magyarországra részére:

HORVÁT LAJOS, BUDAPEST, VI. DÁVID-UTCA 8

A világ legrégebb, leghíresebb és legnagyobb nyomdai festékgyára

Lorilleux Ch. és Társa

Iroda és raktár: Budapest IV, Ferenc József-rakpart
27. szám. Telefon 37-58 és 93-29.

Alapítva 1818. évben.
13 gyár és 60 lera-
kat az egész világon.
Az 1899. és 1900. évi
párisi világkiállításon
versenyen kívüli jury-
tag. Grand Prix: St.
Louis 1904, Lüttich
1905, Milano 1906 és
Brüsszel 1910. évben

Magyarországi gyár: BUDA-
FOKON, Budapest mellett.

Fekete és színes festékek a kö- és könyvnyomdai, könyv-
kötészeti és valamennyi grafikai szakma részére. Arany-
és ezüstfestékek. Másolófestékek. Hengeranyagok és azok
öntése. Kencék. Preparált papirok könyvnyomdák részére.

BETÜÖNTÖDE

GENZSCH ÉS HEYSE

Hamburg · München

ajánlja egyenvonalra (Normalschriftlinie) öntött
elismert legjobb gyártmányu hatásos betűit és
diszitményeit művekhez és accidenzmunkákhoz

PÁRIS 1900: ARANY ÉREM
ST. LOUIS 1904: NAGY DIJ
BRUSSEL 1910: GRAND PRIX

Vezérképviselő Magyarország és Ausztria területén:

Kallós Ödön, Budapest VI, Vörösmarty-utca 69-71